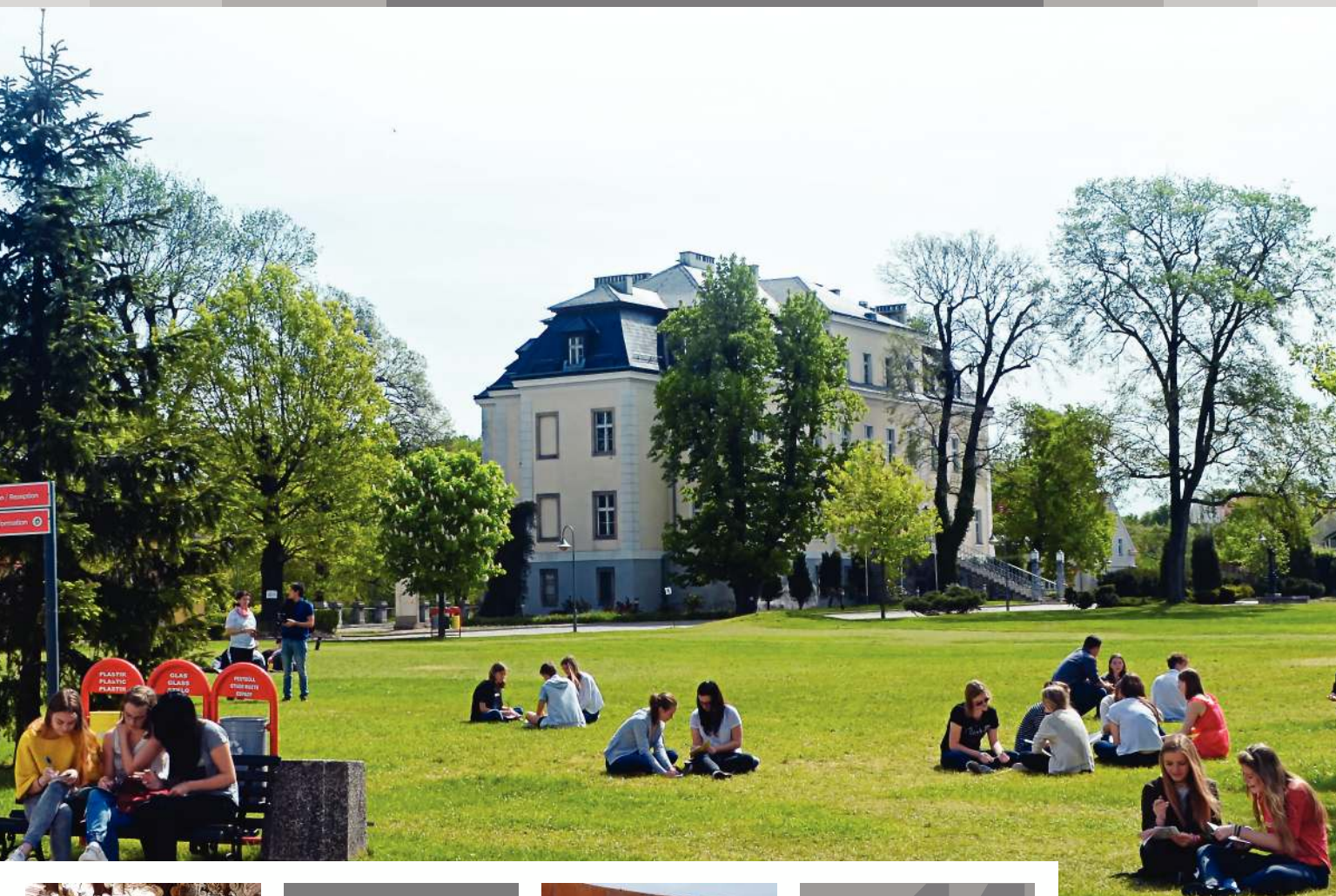

ROK W KRZYŻOWEJ

2015

Muzyka z Krzyżowej dla Europy. Festiwal Krzyżowa-Music

7

Krzyżowa i rocznice w relacjach polsko-niemieckich

14

Rok pracy w Krzyżowej

Projekty edukacyjne na rzecz porozumienia europejskiego

5

Redaktor prowadzący:

Katarzyna Śmiechowicz

Zespół Redakcyjny:

Rafał Borkowski
Marzena Gursztyn
Anita Kończewska
Aleksandra Królak-Wąsowicz
Karolina Moroz
Agnieszka Skalska

Zdjęcia:

Nauczyciele i uczestnicy projektów
Wolontariusze
Kreisau-Initiative e.V.
Archiwum Fundacji „Krzyżowa”
dla Porozumienia Europejskiego

Projekt graficzny:

Alicja Szydło, INTERIOR Multimedia i wydawnictwa
www.interior.net.pl, www.tourist.net.pl

Spis treści

Słowo wstępne	3
Krzyżowa w liczbach	4
Projekty edukacyjne na rzecz porozumienia europejskiego – refleksje na temat haseł tematycznych Kreisau-Initiative	5
Muzyka z Krzyżowej dla Europy. Festiwal Krzyżowa-Music	7
Z prac Akademii Europejskiej Krzyżowa	9
Niemcy wobec fali uchodźców – polski obraz wydarzeń i stosunki polsko-niemieckie	10
„Islam należy do Niemiec” – wnioski dla Polski	11
Kryzys finansowy Rosji i gospodarka Zachodu	12
Krzyżowa i rocznice w relacjach polsko-niemieckich	14
Zbliżenie się społeczeństw – wielki sukces polsko-niemieckiego ćwierćwiecza	16
Warto przeczytać, warto mieć	17
Rok pracy w Krzyżowej	18
Wspomnienie o Władysławie Bartoszewskim (1922-2015)	22
Wspomnienie o Richardzie von Weizsäckerze (1920-2015)	23
Odkryj Krzyżową	24
Partnerzy i sponsorzy	25
Gremia	26
Kontakt	26

Słowo wstępne

Rok 2015 był burzliwy zarówno w świecie, jak i w Polsce oraz Niemczech. Wobec problematyki uchodźców, dyskusji wokół zmian w stosunkach polsko-niemieckich czy postaw wobec wojny na Wschodzie Europy Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego nie mogła pozostać obojętna.

Znalazło to wyraz zarówno w konferencjach poświęconych aktualnym zagadnieniom międzynarodowym, w pracy z młodzieżą, jak i w temacie roku 2016.

Dla polskiej opinii publicznej kryzys migracyjny stał się istotną kwestią w polityce krajowej, jak również w kontekście obrazu Niemiec. Niemcy w części polskich mediów zaczęły być przedstawiane jako kraj rządzony przez nieodpowiedzialne elity polityczne, prowokujące kryzys, dotyczący całego kontynentu. W szczególności z niezrozumieniem, powodowanym brakiem wiedzy, spotkała się kwestia islamu w Niemczech. Zagadnienia te podejmowały raporty Akademii Europejskiej (patrz dalej: z prac Akademii).

Kwestie uchodźców dyskutowane są także wśród młodzieży i stawiają kluczowe pytania polsko-niemieckiej wymianie młodzieży, której Krzyżowa jest istotnym centrum.

Podobnie konflikt rosyjsko-ukraiński stał się ważnym zagadnieniem dla stosunków polsko-niemieckich. W Niemczech ujawniły się deficyty wiedzy na temat wschodniej Europy, zarazem jednak uruchomiony został proces zmian percepcji tej części kontynentu, w szczególności Rosji i Ukrainy, co jednak po polskiej stronie nie zawsze jest zauważane. Ożyły natomiast dawne stereotypy o szczególnych stosunkach Berlina z Moskwą. Sytuacja ta kazała pytać o jakość pojednania polsko-niemieckiego, stawiając poważne wyzwanie środowiskom, które były autorami tego pojednania i starają się je pielęgnować.

Konferencja polsko-niemiecko-ukraińska poświęcona zagadnieniom trójstronnych stosunków była próbą podjęcia tych trudnych zagadnień ze strony całej Fundacji. Również w pracy z młodzieżą problematyka ta była silnie obecna między innymi poprzez udział licznych grup młodzieży ukraińskiej.

Odwoływaliśmy się do zapisów misji Fundacji „Krzyżowa”: „W naszej pracy z młodzieżą akcentujemy, że różnorodność kultur jest bogactwem. Osobiste doświadczanie tego, co jednoczy, przy jednoczesnym respektowaniu różnic, sprzyja zainteresowaniu wspólną Europą”.

Rafał Borkowski

dr Kazimierz Wóycicki

Fundacja starała się w roku 2015 zintensyfikować kontakty ze swoim najbliższym otoczeniem. Dwa kongresy historii lokalnej (w marcu i grudniu) w ramach programu Wielka/Mała Historia zgromadziły licznych historyków, nauczycieli, a także działaczy społecznych z Dolnego Śląska. „Czujemy się związani z Dolnym Śląskiem, a tematyka naszej pracy nawiązuje do regionu” to zdanie pochodzi również z zapisu misji Fundacji „Krzyżowa”.

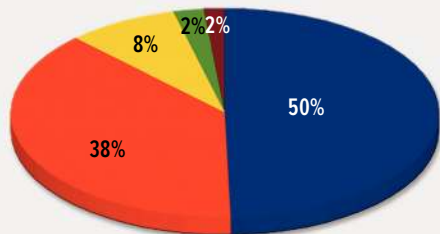
W roku 2015 Fundacja pozyskała też wielu nowych i intensywnie współpracowała ze sprawdzonymi partnerami. Potwierdzają to zarówno zrealizowane projekty jak i rekordowa liczba gości, którzy odwiedzili Krzyżową. Ponad 11 tys. osób zwiedziło wystawę „Odważa i pojednanie” poznając Krzyżową jako miejsce historyczne i symboliczne dla pojednania polsko-niemieckiego.

W minionym roku pożegnaliśmy z żalem i wdzięcznością za ich wkład w powstanie Fundacji „Krzyżowa” dwie osoby ze ścisłego grona założycieli. Odeszli od nas Wim Leenman, m.in. twórca pierwszych workcampów i współtwórca koncepcji pedagogicznej MDSM i prof. Ger van Roon – nestor historii niemieckiego ruchu oporu.

Zarząd Fundacji „Krzyżowa”

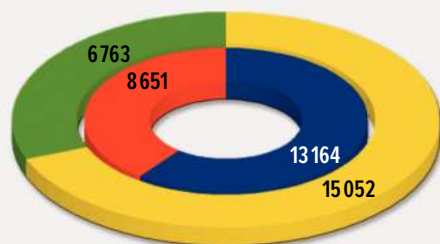

Struktura geograficzna gości nocujących (łącznie 8 651 os.)

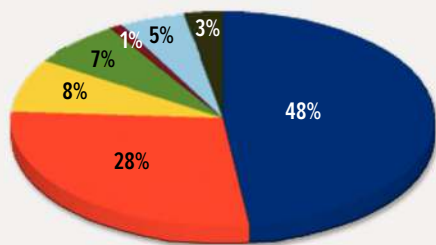
- Polacy
- Niemcy
- Europa Środkowa i Wschodnia
- Europa Zachodnia
- inne kraje

Goście (łącznie 21 815 os.)

- Nienocujący
- Nocujący
- Dzieci i młodzież
- Osoby dorosłe

Suma dotacji na działalność programową (łącznie 4 103 456,51 PLN)

- dotacje unijne
- PNWM
- rząd RFN
- JST
- rząd RP
- inne fundacje
- darczyńcy

Krzyżowa w liczbach

Katarzyna Śmiechowicz | Specjalistka ds. PR

W 2015 roku Krzyżową odwiedziła rekordowa jak dotąd liczba gości. Ponad 21 tysięcy osób (w roku 2014: 18 tys.) z blisko 40 państw wzięło udział w ponad 600 warsztatach, oprowadzaniach, wymianach, szkoleniach, imprezach okolicznościowych oraz zwiedziło wystawę „Odwaga i pojednanie”. Prawie połowa z nich, bo aż 8651 osób skorzystało również z naszego zaplecza hotelowo-konferencyjnego i spędziło przynajmniej jedną noc w Krzyżowej.

Niezmiennie największą grupę spośród nocujących stanowili Polacy (4287 os.). Drugą co do liczebności grupę stanowili Niemcy (3298 os.), na kolejnych miejscach, choć w dużo mniejszej już liczbie uplasowali się Ukraińcy (313 os.) i Włosi (103 os.). Najliczniej udział w proponowanych zajęciach brały dzieci i młodzież, którzy stanowili 69% uczestników, 31% stanowiły osoby dorosłe.

W roku 2015 łączna kwota wszystkich dotacji pozyskanych na działalność programową Fundacji wyniosła 4,1 mln PLN. Największy udział, bo aż 48% mają w niej wszelkie dotacje unijne, 28% pochodzi ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM), 8% to wkład rządu Republiki Federalnej Niemiec (BM-FSFJ i Ministerstwo Spraw Zagranicznych – Konsulat Generalny we Wrocławiu), 7% stanowią środki uzyskane od jednostek samorządu terytorialnego (JST), 5% od innych fundacji, 3% od darczyńców (w tym 1% PIT) i 1% to wkład rządu Rzeczypospolitej Polskiej (MEN).

W ramach działalności programowej przeprowadziliśmy 237 projektów. Z tego 77 projektów zostało dofinansowanych ze środków PNWM, 17 ze środków UE, a 4 z Fundacji Konrada Adenauera. 38 projektów zostało zrealizowanych w Krzyżowej dzięki pracy naszego najważniejszego partnera programowego jakim jest Kreisau-Initiative e.V. Liczba uczest-

ników z Europy Środkowej i Wschodniej, którzy zawitali do Krzyżowej w 2015 roku, wzrosła o 43% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Rok 2015 przyniósł ze sobą także wiele oszczędności, nie tylko finansowych. Dzięki zmianie systemu ogrzewania z oleju opałowego na biomasę, pochodzącą z naszego powiatu, przy zużyciu 2,5 tys. m³ zrębki udało nam się uniknąć emisji aż 560 000 kg CO₂. Taką ilość dwutlenku węgla średnio przez rok musiałyby pochłaniać aż 74 000 drzew. W 2015 roku wyremontowaliśmy budynek Obory, wymieniliśmy okna – 55 sztuk (co stanowi 12,4% wszystkich okien w ośrodku) oraz 6 szt. drzwi zewnętrznych (13% wszystkich drzwi zew.). Wyremontowaliśmy korytarz wraz z wymianą drzwi wewnętrznych do pokoi i toalet w ilości 15 szt. (3,2% drzwi wew.) oraz wymieniliśmy oświetlenia na LED w 1/4 całego ośrodka (220 żarówek).

Na koniec ubiegłego roku w Fundacji i Międzynarodowym Centrum Konferencyjnym „Krzyżowa” zatrudnionych było 61 osób. Aż 80% zatrudnionych to kobiety. Do zespołu należy również doliczyć 4 wolontariuszki, 4 praktykantów (w tym 3 kobiety) i 3 wolontariuszy III wieku (w tym 2 kobiety), co daje nam łączną liczbę 72 osób pracujących w Krzyżowej. Codzienna praca Fundacji wspierana jest również przez międzynarodowe gremia społeczne, w których skład wchodzi 42 członków: Rady Fundacji, Rady Nadzorczej, Komisji ds. Miejsca Pamięci i Akademii Europejskiej oraz Rady ds. MDSM.

Poziom zadowolenia gości z oferowanych przez nas usług programowych i konferencyjnych, mierzony ankietami, osiągnął w 2015 roku wartość 82%.

Dziękujemy wszystkim, którzy zechcieli podzielić się z nami swoimi opiniami i obiecujemy, że dołożymy wszelkich starań, aby zasłużyć na jeszcze wyższą ocenę.

Projekty edukacyjne na rzecz porozumienia europejskiego

– refleksje na temat haseł tematycznych Kreisau-Initiative

Ole Jantschek Przewodniczący Zarządu Kreisau-Initiative e.V.
Nina Lüders Dyrektorka Zarządzająca Kreisau-Initiative e.V.

Miedzynarodowa wymiana młodzieży i edukacja pozaszkolna powinny podejmować wyzwania społeczno-polityczne i odpowiadać na bieżące potrzeby młodych ludzi. Z tego względu stowarzyszenie Kreisau-Initiative od kilku lat wyznacza sobie tematyczne priorytety. Ich celem jest nie tylko podkreślanie szczególnie istotnych kwestii związanych z naszą działalnością edukacyjną, lecz również motywacja nas samych do tego, by w danym obszarze tematycznym – tworząc nowe projekty czy też wspierając określone grupy docelowe – robić więcej niż dotychczas.

„Niegodziwe granice – Godność bez granic“

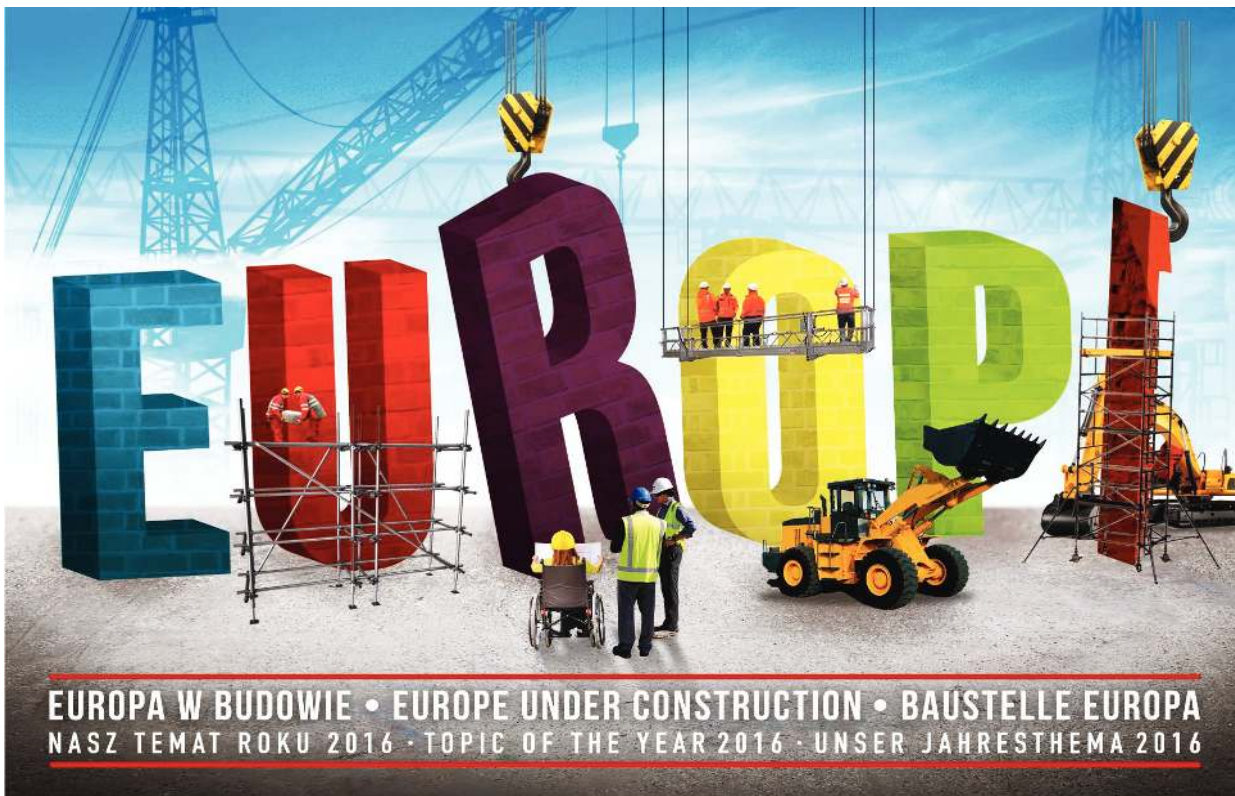
W 2015 roku świadomie zdecydowaliśmy się na prowokacyjne sformułowanie naszego hasła. W momencie gdy ono powstało – pomysł narodził się podczas spotkania zespołu i zarządu jesienią 2014 roku – nie mogliśmy jeszcze przewidzieć, ile osób już wkrótce będzie zmuszonych do tego, by szukać w Europie schronienia przed wojną, nędzą i prześladowaniem. Choć już wówczas na uchodźstwie znajdowało się ponad 51 milionów ludzi – najwięcej od czasu II wojny światowej, to rok 2015 przyniósł tylko pogorszenie sytuacji. W tej chwili uwagę europejskiej opinii publicznej przyciągają do-

niesienia o desperackich próbach przedostania się uchodźców do Unii Europejskiej. Tylko nielicznym się to udaje. Kiedy formułowaliśmy nasze hasło tematyczne, poruszały nas jednak również inne obrazy – dramaty ludzi, którym udało się wprawdzie dotrzeć do Niemiec, ale tam spotkali się z motywowaną rasizmem wrogością. W wielu krajach europejskich obserwujemy zaostrzenie się dyskursu, w którym dominuje język wykluczenia i ukryta, a częściowo wręcz otwarta, nienawiść wobec określonych grup społecznych. Wszystko to dzieje się pod płaszczykiem wolności słowa.

Kryzys europejskiej polityki uchodźczej stawia pod znakiem zapytania samoświadomość Europejczyków. Szacunek dla godności ludzkiej i powszechnych praw człowieka jako odpowiedź na przemoc drugiej wojny światowej i Holocaust wpisany jest w ideę integracji europejskiej, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec. Godność ludzka jest uniwersalna, niezbywalna i nietykalna. W teorii brzmi to jasno. W praktyce jest jednak inaczej. Godność nie ma bowiem jednoznacznej definicji i jest wciąż na nowo negocjowana w nieprzerwanym procesie społecznym, politycznym i prawnym. Trudność ta, w połączeniu z emocjonalną ko-

notacją, czynią „godność” słowem wytrychem, dowolnie używanym w patetycznych przemówieniach lub – jak trafnie zauważył niemiecki filozof Dieter Birnbacher – jako pojęcie, które ucina wszelką dyskusję. Formułując nasze hasło tematyczne „Niegodziwe granice – Godność bez granic”, byliśmy świadomi złożoności tego problemu.

Dla teologa Wilfrieda Härle godność ludzka to „prawo do szacunku”. Jego definicja zawiera wymiar prawny, pozwalający na dochodzenie godności drogą sądową, przede wszystkim akcentuje jednak znaczenie dialogu, który umożliwi postreganie innego jako człowieka i szacunek dla niego. Działalność edukacyjna Kreisau-Initiative rozpoczyna się właśnie tutaj. Jej celem jest zachęcenie odbiorców naszych projektów do dyskusji na temat warunków godnego życia. Spotkania i projekty edukacyjne oferują przy tym sposobność do nauki oraz przestrzeń, dzięki której uczestnicy doświadczają różnorodności i uczą się komunikacji opartej na wzajemnym szacunku. Kompetencje te są jak mięsień, który może i powinien być poddawany treningowi. Dzięki temu – w myśl wspólnych celów wyznaczonych przez organizacje działające na rzecz Krzyżowej jako miejsca spotkań – tworzą podstawę dla porozumienia europejskiego. ▶

EUROPA W BUDOWIE • EUROPE UNDER CONSTRUCTION • BAUSTELLE EUROPA
NASZ TEMAT ROKU 2016 • TOPIC OF THE YEAR 2016 • UNSER JAHRESTHEMA 2016

„Europa w budowie – Europe under construction – Baustelle Europa”

Ruchy migracyjne w kierunku Europy pokazały również inne kryzysy nękające Unię Europejską i ujawniły konflikty interesów. Ponownie wprowadzenie kontroli granicznych, budowanie zasieków z drutów kolczastych i wznoszenie murów nie są działaniami skierowanymi jedynie przeciwko uchodźcom, lecz kwestionują również prawo swobodnego wyboru miejsca zamieszkania w Europie i tym samym podważają ideę ogólnoeuropejskiej integracji. Przedłużający się kryzys w strefie euro i rosyjska agresja wobec Ukrainy sprawiają, że trwały pokój i rosnący dobrobyt przestają być dla Europejczyków czymś oczywistym.

Hasło „Europa w budowie” to zatem pytanie o stan „europejskiego domu”. Na ile solidny jest fundament wspólnych wartości, na przykład duch pojednania i intelektualnego dziedzictwa opozycji demokratycz-

nej w Europie Środkowej i Wschodniej? W jaki sposób mogą wyglądać wspólne krajobrazy pamięci, w których odzwierciedlają się różnorodne historie oraz doświadczenia Europejczyków i Europejek? Czy uda się restauracja Unii Europejskiej jako projektu politycznego w obliczu nowych granic, wojen i nacjonalizmów? I w końcu, jaki wkład mogą mieć projekty edukacyjne i spotkania młodzieży do tego, by jak największa liczba osób miała szansę uczestnictwa w projektowaniu społecznego i politycznego ładu?

Krzyżowa jako miejsce spotkań to od samego początku projekt obywatelski na rzecz integracji europejskiej. Narodził się on w historycznym momencie upadku komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej. Jednak pogłębiające się podziały społeczne i ekonomiczne, nasilanie się ruchów nacjonalistycznych i skrajnie prawicowych sprawiają, że coraz więcej osób ma wątpliwości, czy Unia Europejska to coś więcej niż tylko wspólnota gospodarcza.

Mając to na uwadze, zachęcamy do tego, by Europę wymyślić na nowo: jako przestrzeń kulturową i polityczną, która poprzez różnorodność ludzi, którzy ją zamieszkują, może się rozwijać, zmieniać i znajdować odpowiedzi na pytania, których potrzebować będzie świat jutra.

My, jako Kreisau-Initiative, chcemy być częścią tego procesu. Wspólnie z młodzieżą, organizacjami partnerskimi i trenerami pragniemy współtworzyć wizję przyszłej Europy. Obszary naszych działań to przede wszystkim historia współczesna i prawa człowieka, edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju, dialog pokoleń i pedagogika włączająca. Będziemy się cieszyć, jeżeli wiele osób wraz z nami będzie pracować nad rozwojem tego projektu. Wspólnie z Fundacją im. Freyi von Moltke oraz z Fundacją „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego zapraszamy do Krzyżowej, zwłaszcza że w 2016 roku Wrocław, pod hasłem „Spaces for Beauty”, jest Europejską Stolicą Kultury. ■

Muzyka z Krzyżowej dla Europy. Festiwal Krzyżowa-Music

Krzyżowa-Music to nie tylko kursy mistrzowskie z koncertami na zakończenie (...), ale raczej spotkanie na równym poziomie bardzo doświadczonych artystów z tymi, którzy są nadziejami młodego pokolenia.

Matthias von Hülsen | Dyrektor Zarządzający Krzyżowa-Music, Członek Rady Fundacji „Krzyżowa”

owacjami na stojąco zakończyła się 30 sierpnia 2015 roku we wrocławskiej Auli Leopoldi-na pierwsza edycja Krzyżowa-Music. Wizja Viviane Hagner: jednego z europejskiej wersji bogatego w tradycje festiwalu muzyki kameralnej – Malboro-Music, stała się rzeczywistością. Viviane Hagner, koncertująca na całym świecie skrzypaczka, poznała Krzyżową po raz pierwszy w 2013 roku, jako kura-

torka Fundacji im. Freyi von Moltke dla Nowej Krzyżowej. Natychmiast zauważyła potencjał Krzyżowej dla organizacji festiwalu muzycznego o światowym znaczeniu. Kierowała wówczas festiwalami w Meklemburgii – Pomorzu Przednim i bez trudu przekonała mnie do tej idei.

Jako cenionej w świecie muzyki klasycznej artystce udało się jed- od razu stworzyć kolegium złożo-

ne z 30 osobowości muzycznych o międzynarodowej sławie, które zadeklarowało się do dyspozycji na następne lata jako „Seniorzy”. Tak trafili do Krzyżowej między innymi: legendarny pianista Alfred Brendel, Cellestin Judith Serkin (córka współzałożyciela Malboro-Music Rudolfa Serkina) oraz Arnold Steinhardt, który przez ponad 40 lat był pierwszym skrzypkiem w światowej sławy kwartecie „Guarneri”.

► 15 „Seniorów” o takim znaczeniu spotyka 28 „Juniorów”, którzy są wybierani w trudnym procesie rekrutacji i sami, pomimo młodego wieku, byli już laureatami ważnych nagród muzycznych, uznanymi solistami i kameralistami z pasją.

Krzyżowa-Music to nie tylko kursy mistrzowskie z koncertami na zakończenie. Nie jest to także po prostu festiwal z koncertami o wysokim poziomie artystycznym, ale raczej spotkanie na równym poziomie bardzo doświadczonych artystów z tymi, którzy są nadziejami młodego pokolenia. To jest dawanie i branie wykraczające poza generacje, wymiana doświadczenia życiowego i młodego spojrzenia na świat, mądrości i energii. I to zdarzyło się po raz pierwszy w miejscu, które zainspirowało muzyków do tego, by wyjść w końcu ze swoich wież z kości słoniowej i za pomocą historii Krzyżowej rozważyć temat oporu i pojednania, zajmować się podczas sympozjów tematyką przymusowej migracji ludności i przez to nakłonić do roz-

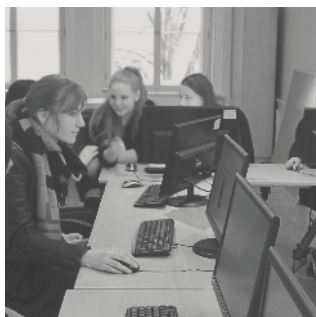
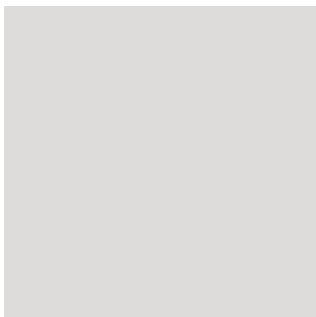
ważań na temat odpowiedzialności artystów w społeczeństwie.

Podczas ubiegłego lata w pełni potwierdziło się, że Krzyżowa jest idealnym miejscem do tego, by tworzyć taki festiwal muzyki kameralnej dla Europy. 43 muzyków z 20 krajów mogło pracować razem w wesołej i swobodnej atmosferze kampusu i mogli na świeżym powietrzu uczestniczyć w zajęciach sportowych m.in. grali w piłkę nożną, szachy i gry zespołowe. W owocny sposób, przez oprowadzania, swobodne dyskusje i dwa intensywne sympozja na temat: „Muzycy na Emigracji” został uczczony wyjątkowy charakter tego miejsca. Licznie przybyli uczestnicy projektu zawsze byli zajęci próbami, dyskusjami, rozmowami lub grą na instrumentach.

Po czterech koncertach w Krzyżowej, w teatrze w Szczawnie Zdroju, w Kościele Pokoju w Świdnicy, wiejskim kościele w Grodziszczu i w Auli Leopoldina Uniwersyte-

tu Wrocławskiego nastąpiło wielkie końcowe tournée. Składały się na nie koncerty: w północnoniemieckim radiu w Hamburgu, podczas festiwalu w Meklemburgii Pomorza-Przednim, podczas festiwalu w Rheingau oraz koncertu z okazji 10-lecia Fundacji im. Freyi von Moltke dla Nowej Krzyżowej w Berlinie.

Pod względem statutowym Krzyżowa-Music to spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non-profit, która finansowana jest przez Fundację „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego, Kreisau-Initiative e.V. i Fundację im. Freyi von Moltke. Kierownikiem artystycznym projektu jest Viviane Hagner, a ja pełnię rolę dyrektora zarządzającego. Druga edycja festiwalu w 2016 roku będzie częścią programu Wrocław – Europejska Stolica Kultury. Koncerty i sympozja odbędą się od 16 do 28 sierpnia 2016 roku ponownie w Krzyżowej, Wrocławiu, Szczawnie Zdroju, Świdnicy, Jaworze, pałacu Wojanowie i zamku Książ. ■

Z prac Akademii Europejskiej Krzyżowa

dr Kazimierz Wóyciński

Członek Zarządu Fundacji „Krzyżowa”,
Dyrektor Akademii Europejskiej Krzyżowa

Akademia Europejska Krzyżowa (AEK) realizuje projekty w ramach trzech makroprogramów „Krzyżowa i świat”, „Polska-Niemcy-Dialog”, „Mała/Wielka Historia”. Z oczywistych względów w centrum uwagi Akademii leżą stosunki polsko-niemieckie. Ważne jednak jest to, że w ostatnim czasie ich przedmiotem stają się nie tylko stosunki dwustronne i zagadnienia pojednania związane z przeszłością, ale kwestie ustosunkowania się do bieżących wielkich wydarzeń polityczno-społecznych. W roku 2015 było to szczególnie widoczne. Kwestie uchodźców oraz kwestie agresji rosyjskiej na Ukrainę stanowiły centrum polsko-niemieckich de-

bat, w których ujawniały się dość poważne rozbieżności. Porozumienie międzynarodowe i porozumienia europejskie wymagają nie tylko dobrej woli, lecz także i intensywnej pracy intelektualnej. „Postawiliśmy sobie za cel wspieranie pokojowego i tolerancyjnego współistnienia narodów, grup społecznych oraz jednostek w Europie. Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego wspiera rozwój europejskiego społeczeństwa obywatelskiego” – czytamy w opisie misji Fundacji „Krzyżowa”. W tym właśnie duchu AEK była organizatorem polsko-niemiecko-ukraińskiej konferencji w lutym 2015 roku, której celem było spo-

tkanie społeczeństw obywatelskich trzech sąsiednich krajów. Dwa kongresy historii lokalnej służyły nie tylko zbliżeniu Krzyżowej z jej najbliższym otoczeniem, lecz także podjęto temat przejmowania kulturowego dziedzictwa – niemieckiego przez Polaków na Dolnym Śląsku oraz polskiego przez Ukraińców w Galicji. Raporty AEK podejmowały bieżące kwestie stosunków polsko-niemieckich i najintensywniej dyskutowanych zagadnień międzynarodowych w Polsce i w Niemczech. Zamieszczamy niewielkie fragmenty wybranych raportów polecając lekturę strony internetowej AEK www.akademia.krzyzowa.org.pl

Widkinuti brehnyu ta okreslyty mehu kompromytsu z Rosciou

U 40-tych rokach imiennoho spivnyttia v Kishynivni v masovij formi. Molitky zbierajutsia antyfasysty. Uchasnyk «Krestu Kresty» spivajutsia nazvami kompromytsu v Filiterov analizujutsia rozmyty spivnyttiovyj svitnyj v Nijemcyni. Na pryznyto do pryklyku za Tylnoju Stranu. Trjannij Istoria «Krestu Kresty» v svidarovanu trokocno dla roboty komitatu z grup, ni prykladnyj szny do Kishynivni i v Nijemcyni govorjaty pro mehu kompromytsu z Putynem. Pro neuzagorodnyje Sarajevu, na krajo vkoj palryn ona niiny stot'. Adme te, i ludyni Krestu nazyvajutsia «Krestnyj Krest», s spivnyttiovyj i. Ki Krest stajet porozumie nazvami Europejskoho Sojuzu.

U 40-tych rokach imiennoho spivnyttia v Kishynivni v masovij formi. Molitky zbierajutsia antyfasysty. Uchasnyk «Krestu Kresty» spivajutsia nazvami kompromytsu v Filiterov analizujutsia rozmyty spivnyttiovyj svitnyj v Nijemcyni. Na pryznyto do pryklyku za Tylnoju Stranu. Trjannij Istoria «Krestu Kresty» v svidarovanu trokocno dla roboty komitatu z grup, ni prykladnyj szny do Kishynivni i v Nijemcyni govorjaty pro mehu kompromytsu z Putynem. Pro neuzagorodnyje Sarajevu, na krajo vkoj palryn ona niiny stot'. Adme te, i ludyni Krestu nazyvajutsia «Krestnyj Krest», s spivnyttiovyj i. Ki Krest stajet porozumie nazvami Europejskoho Sojuzu.

U 40-tych rokach imiennoho spivnyttia v Kishynivni v masovij formi. Molitky zbierajutsia antyfasysty. Uchasnyk «Krestu Kresty» spivajutsia nazvami kompromytsu v Filiterov analizujutsia rozmyty spivnyttiovyj svitnyj v Nijemcyni. Na pryznyto do pryklyku za Tylnoju Stranu. Trjannij Istoria «Krestu Kresty» v svidarovanu trokocno dla roboty komitatu z grup, ni prykladnyj szny do Kishynivni i v Nijemcyni govorjaty pro mehu kompromytsu z Putynem. Pro neuzagorodnyje Sarajevu, na krajo vkoj palryn ona niiny stot'. Adme te, i ludyni Krestu nazyvajutsia «Krestnyj Krest», s spivnyttiovyj i. Ki Krest stajet porozumie nazvami Europejskoho Sojuzu.

FINANSE KREMLA I KONFRONTACJA Z ZACHODEN

Czy Rosja ma dość rezerw, by sfinansować konfrontacyjną politykę Putina wobec Zachodu, a w szczególności w stosunku do Ukrainy, Syrii i Arktyki?

Nowa konstelacja Polska – Ukraina – Niemcy

30 miliardów dolarów szybkiej pomocy potrzebuje osłabiona po latach oligarchicznych rządów i broniąca się przed Rosją Ukraina. Wbrew uprzedzicheniu przez rosyjską propagandę mitowi, nie jest skazana na upadek, a inwestorzy z UE są tam chętnie witani

W tym właśnie duchu AEK była organizatorem polsko-niemiecko-ukraińskiej konferencji w lutym 2015 roku, której celem było spo-

W tym właśnie duchu AEK była organizatorem polsko-niemiecko-ukraińskiej konferencji w lutym 2015 roku, której celem było spo-

W Krzyżowej o Ukrainie i nowej konstelacji w Europie

W dniach 12 – 15 marca br., z inicjatywy Akademii Europejskiej w Krzyżowej na Dolnym Śląsku, odbyła się polsko-ukraińsko-niemiecka konferencja temat. której brzmiał: „Biznes i polityka. Ukraińska reformy i nowa konstelacja w Europie”. Mające być symboliczne. To tu, w dawnym majątku rodziny von Moltke, odbyło się słynne spotkanie premiera Polski Tadeusza Mazowieckiego z kanclerzem Niemiec Helmutem Kohlem, które zapoczątkowało proces polsko-niemieckiego pojednania. Konferencja w Krzyżowej nawiązywała wprost do odbywających się od siedmiu lat Polsko-Ukraińskich Spotkań w Jarosławcu na Ukrainie, organizowanych corocznie przez redakcję Kuriera Galicyjskiego i Uniwersytet Przykarpacki w Iwano-Frankiwsku. Spotkanie w Krzyżowej przygotowywano pod roboczą nazwą Jarzemce II.

W tym właśnie duchu AEK była organizatorem polsko-niemiecko-ukraińskiej konferencji w lutym 2015 roku, której celem było spo-

Niemcy wobec fali uchodźców – polski obraz wydarzeń i stosunki polsko-niemieckie

Raport AEK (fragmenty)

Całość raportu dostępna na stronie: www.akademia.krzyzowa.org.pl

Adam Balcer | Ekspert Think Thanku Akademii Europejskiej Krzyżowa

W 2015 r. wielka fala migracyjna miała istotny wpływ na sytuację wewnętrzną w Polsce i Niemczech, choć Polska przyjęła jedną z najmniejszych grup uchodźców z Bliskiego Wschodu, natomiast Niemcy największą w UE. Reakcja elit politycznych i społeczeństw obu krajów różniły się zdecydowanie.

W 2015 r. w liczbach bezwzględnych Niemcy przyjęli zdecydowanie najwięcej uchodźców i imigrantów ze wszystkich krajów unijnych. Według ministra spraw wewnętrznych Bawarii do początku grudnia 2015 r. w Niemczech zarejestrowało się na zasadzie ułatwionej i przyspieszonej ścieżki milion osób. Jednak część ekspertów uważa, że ta liczba jest mniejsza ze względu na kilkukrotną rejestrację znacznej części tych osób w Niemczech i innych krajach. [...]

Merkel wzięła na siebie odium lęków i niezadowolenia społecznego związanego z kryzysem uchodźców. W jego trakcie poparcie dla rządzącej chadecji (CDU) spadło w sondażach z 42% w kwietniu do 36% w styczniu 2016 roku. Ten negatywny trend spadkowy został powstrzymany pod koniec listopada wraz z osła-

bieniem fali uchodźców. Jednak, dalszy spadek poparcia dla CDU nastąpił w styczniu po zajęciach sylwestrowych.

Kwestia uchodźców była także źródłem napięć między władzami federalnymi i landami. Na początku września Niemcy podjęły decyzję o wprowadzeniu kwot podziału osób starających się o azyl pomiędzy landami. Jednak po kilku dniach skala napływu uchodźców była tak duża, że landy zaczęły krytykować system kwotowy.

Masowy napływ uchodźców i imigrantów wywołał dwie przeciwstawne reakcje w niemieckim społeczeństwie. Z jednej strony wielką mobilizację dużej części społeczeństwa chcącego pomóc uchodźcom. Z drugiej strony wzrost lęków wynikających z tak wielkiej fali uchodźców, demonstracje przeciw uchodźcom i akty przemocy ze strony skrajnej prawicy. Społeczeństwo niemieckie pomimo wzrostu lęków przed napływem tak wielkiej grupy osób nie zmieniło pozytywnej opinii (pomimo pewnego osłabnięcia poparcia) ws. przyjmowania osób uciekających z terenów, gdzie toczą się działania zbrojne [...]

obraz europejskich muzułmanów w Polsce

W debacie publicznej można często usłyszeć, że Polacy nie są tacy naiwni jak mieszkańcy zachodniej Europy i nie wpuszczą do Polski muzułmańskich uchodźców – islamskiego konia trojańskiego. Muzułmanie w Europie są bowiem w Polsce utożsamiani z zamachami terrorystycznymi, przestępstwami, gwałtami, zamieszkami i płonącymi przedmieściami, na które nie może wejść policja oraz żądaniem wprowadzenia szariatatu. W Polsce niemal codziennie w mediach czyta się o fiasku polityki integracji, choć przebiega ona bardzo różnie w poszczególnych krajach, a nawet miastach Europy [...]

Teza o rzekomej porażce integracji muzułmanów w całej Europie pokazuje, że większość Polaków i rządząca elita kultywuje uproszczony i jednoznacznie negatywny obraz islamu, który jest uogólniony na wszystkich europejskich muzułmanów traktowanych jako homogeniczna masa. Islam jest postrzegany przez wielu Polaków jako totalitarna cywilizacja stanowiąca śmiertelne zagrożenie dla Zachodu, gdyż dąży do jego podboju wszelkimi metodami [...]

Muzułmanie w Niemczech

W Niemczech mieszka ponad cztery i pół miliona osób pochodzenia muzułmańskiego (nie uwzględniając uchodźców przybyłych w 2015 r.) o różnym stopniu identyfikacji z islamem i praktyki religijnej. Około dwie trzecie z nich pochodzi z Turcji, mając etniczne tureckie i w mniejszym stopniu kurdyjskie korzenie. Pozostali pochodzą przede wszystkim z Bałkanów, Iranu, Tunezji i Maroka oraz Afryki Zachodniej. Około 3/4 niemieckich muzułmanów jest sunnitami, a pozostali przede wszystkim należą do różnych odmian szyizmu. W przypadku osób pochodzących

„Islam należy do Niemiec” – wnioski dla Polski

Raport AEK (fragmenty)

Całość raportu dostępna na stronie:
www.akademia.krzyzowa.org.pl

Adam Balcer | Ekspert Think Thanku Akademii Europejskiej Krzyżowa

z Turcji mniej więcej połowa z nich posiada obywatelstwo niemieckie. Muzułmanie w Niemczech w zależności od pochodzenia etnicznego, klasowego i wyznaniowego oraz miejsca zamieszkania (różnorodne polityki integracyjne w poszczególnych landach i miastach) są w różnym stopniu zintegrowani w poszczególnych sferach życia społecznego, ekonomicznego i politycznego. Oceniając drogę, jaką pokonali mużulmanie w Niemczech należy uwzględnić fakt, że startowali oni przeważnie z niższego poziomu (wykształcenie, sytuacja materialna) niż imigranci z Grecji, Włoch czy Hiszpanii. Zwrócić trzeba przede wszystkim uwagę, że wspólnymi cechami społeczności mużulmańskiej w Niemczech jest:

- brak dużych gett charakteryzujących się wysokim poziomem przestępczości,
- brak napięć związanych z bolesną spuścizną kolonialną
- brak relatywnie większych islamistycznych środowisk ekstremistycznych pochodzenia imigranckiego (szczególnie w przypadku mużulmanów pochodzących z Turcji, Iranu i Bałkanów), gotowych do użycia przemocy. [...]

Od 2008 r. zwiększyła się kilkakrotnie reprezentacja Niemców o korzeniach mużulmańskich w parlamentach landowych, w których zasiada ich ponad 40 osób. Osoby o korzeniach mużulmańskich przede wszystkim pochodzenia tureckiego są szefami frakcji w dwóch parlamentach landowych,

wiceszefami klubów w trzech parlamentach i zasiadają w kierownictwie dwóch klubów parlamentarnych. Niemieccy mużulmanie zajmują także funkcje kierownicze w parlamentach landowych (jeden wiceprzewodniczący, pięciu członków prezydium parlamentów). Ten sam spektakularny wzrost reprezentacji politycznej nastąpił na poziomie lokalnym (np. rady miast). Już w 2011 roku w blisko 80 dużych miastach niemieckich politycy pochodzenia tureckiego i kurdyjskiego stanowili prawie 40% radnych o korzeniach migracyjnych, choć osoby wywodzące się z Turcji stanowią tylko około 20% imigrantów. W 2010 r. po raz pierwszy w historii Niemiec ministrem w rządzie landowym została mużulmanka Niemka pochodzenia tureckiego. Dziś w rządach landowych jest obecnie trzech ministrów pochodzenia mużulmańskiego. Jeden z nich pełni równocześnie funkcję wicepremiera.

Po wyborach w 2013 r. wzrosła prawie dwu i półkrotnie w porównaniu z 2009 r. reprezentacja osób o korzeniach mużulmańskich. W Bundestagu zasiada obecnie 16 osób o korzeniach tureckich i kurdyjskich (11), perskich (3) i senegalskich (1). W izbie wyższej zasiada obecnie 2 polityków pochodzenia mużulmańskiego (tureckiego i arabskiego). W 2013 roku wydarzył się kolejny precedens. Po raz pierwszy w historii Niemiec osoba pochodzenia tureckiego została powołana na stanowisko ministra w niemieckim rządzie federalnym.

W Polsce mużulmanów postrzega się często jako żelazny elektorat le-

wicy nie dostrzegając, że zaczynają oni coraz częściej głosować na prawicę. Wzrost poparcia wśród niemiecko-tureckich wyborców dla CDU i rosnąca obecność polityków niemiecko-tureckich w tej partii jest prawdopodobnie najsilniejszym wskaźnikiem trwającego procesu integracji. Pierwszym w historii ministrem na poziomie landowym, pochodzącym ze społeczności tureckiej była polityk CDU. W 2013 roku, po raz pierwszy, Niemka pochodzenia tureckiego została wybrana do Bundestagu z listy CDU. W parlamentach krajowych (czterech posłów do niedawno pięciu – przejście do biznesu) oraz w kierownictwie partii na poziomie landowym (pięć osób) jest nawet lepiej. Według niektórych szacunków poparcie elektoratu niemiecko-tureckiego dla CDU (z wyłączeniem małych partii tureckich) w wyborach 2013 roku wzrosło do prawie 25% (wcześniej około 10%). [...]

Wnioski dla Polski

Proces integracji mużulmanów w życiu publicznym Niemiec jest ważny dla relacji polsko-niemieckich. Polska polityka wobec Niemiec powinna uwzględniać postępującą integrację mużulmanów w życiu politycznym Niemiec. Im więcej będzie polityków pochodzenia mużulmańskiego w niemieckiej polityce tym bardziej problematyczna i konfliktogenna może być islamofobia powszechna w społeczeństwie polskim i w ramach elity rządzącej. Co więcej, integracja mużulmanów w życiu politycznym Niemiec może mieć pozytywny

▶ wpływ na sprawy polskie, z czego niemal nikt w Polsce nie zdaje sobie sprawy. Politycy pochodzenia tureckiego w Niemczech są znacznie częściej niż niemiecki main stream polityczny pozbawieni sentymentów lub powiązań biznesowych z Rosją. Na przykład proporcjonalnie najwięcej polityków o korzeniach muzułmańskich jest w partii Zielonych, które to ugrupowanie ma najbardziej krytyczne podejście do Rosji ze względu na swoje wyczulenie na prawa człowieka. Jego wejście po następnych wyborach w koalicję z CDU byłoby optymalnym scenariuszem dla Polski. Z drugiej strony w przypadku powstania koalicji Zielonych z SPD i Die Linke, ta pierwsza formacja – którą prawdopodobnie kierowałby MSZ jak w czasach koalicji (1998–2005 – mogłaby wpływać moderująco na politykę zagraniczną Niemiec w sytuacji zbyt pro-rosyjskiego stanowiska lewicowych partnerów koalicyjnych. Dla zrozumienia postawy Zielonych ważny jest także kontekst kulturowy. Cem Ozdemir lider Zielonych wymieniany od lat jako poważny kandydat na szefa MSZ wywodzi się z Kaukazu (Czerkiesja), na którym Rosja dokonała nie raz ludobójstwa na miejscowych muzułmanach. Nie przypadkiem Ozdemir napisał wstęp do pierwszej w Niemczech monografii na temat ludobójstwa na Czerkiesach, którego 150 rocznicę obchodzono w 2014 r.

Brak świadomości postępującej integracji muzułmanów niemieckich w Polsce jest związany z bardzo negatywnym wizerunkiem islamu, bez którego przewyciężenia trudno sobie wyobrazić właściwe zrozumienie przez polskie elity polityki wewnętrznej Niemiec. Niestety istnieje poważne zagrożenie, że islamofobia polskiej elity rządzącej przyczyni się do postrzegania integracji muzułmanów jako przejawu islamizacji Niemiec i zagrożenia dla Polski. ■

Kryzys finansowy Rosji i gospodarka Zachodu

Raport AEK (fragmenty)

Całość raportu dostępna na stronie: www.akademia.krzyzowa.org.pl

Adam Balcer | Ekspert Think Thanku Akademii Europejskiej Krzyżowa

1. Ocena stanu gospodarki i finansów Federacji Rosyjskiej winna być istotnym składnikiem oceny sytuacji politycznej związanej z agresywną polityką Kremla wobec Ukrainy, Syrii i pośrednio regionu Arktyki, która w poważny sposób skierowana jest przeciw całemu Zachodowi.
2. Poważne obciążenie dla gospodarki stanowi gwałtowny spadek cen ropy oraz sankcje wyłączone częściowo FR z międzynarodowego obiegu finansowego.
3. W roku 2015 w gospodarce FR wystąpiły objawy kryzysowe, co objawiło się w redukcji GDP, stosunkowo wysokiej inflacji i obniżce poziomu konsumpcji. Część komentarzy mówi jedynie o chwilowych trudnościach a zarazem objawach dostosowania się gospodarki FR do nowych warunków (niższych cen ropy oraz sankcji).
4. Polityka prowadzona przez Kreml pociąga za sobą znaczące koszty i stanowi poważne obciążenie dla budżetu FR zarazem gospodarka FR jest 8 razy mniejsza od gospodarki UE i podobnie 8 razy mniejsza od gospodarki USA. Stanowi to w proporcji około 1:16 na korzyść Zachodu.
5. Istotnym pytaniem jest, jak dalece gospodarka FR jest w stanie finansować obecną agresywną politykę i jakie są prognozy na najbliższe 5 do 10 lat. Wedle dość rozpowszechnionego stereotypu gospodarka FR posiada niemal „nieograniczone” zasoby (np. złota) i jest w stanie finansować prowadzone przez siebie zewnętrzne konflikty. Z kolei w wielu doniesieniach medialnych sytuacja gospodarcza FR przedstawiana jest jako niemal kryzysowa i trwale się pogarszająca (również w mediach rosyjskich), przy czym należy stwierdzić, że doniesienia takie opierają się na ogół na częściowych informacjach. Wedle ostrożnej prognozy J.P.Morgan stan gospodarki FR ulegnie stabilizacji w roku 2016 po trudnościach, jakie przeżywała ona w roku 2015, a gospodarka FR jest w stanie udźwignąć takie obciążenie, kosztem jednak poważnych ograniczeń w polityce socjalnej.
6. Dotychczasowe prognozy światowych instytucji finansowych dotyczące gospodarki FR dochodziły do podobnych wniosków jak prognoza JP.Morgan. Analiza prognoz gospodarki FR ostatniego okresu wskazuje jednak, że formułowane prognozy stawały się systematycznie coraz bardziej pesymistyczne (tak np. na początku roku 2015 przewidywano wzrost gospodarczy na ok 0%, gdy tymczasem na koniec roku wynosi minus 4%).
7. Prezentowana analiza ma na celu prezentację podstawowych danych makroekonomicznych mogących ułatwić zrozumienie i interpretację sprzecznych

do pewnego stopnia doniesień dotyczących stanu gospodarki FR. Intencją tej analizy nie jest przedstawienie jakiegokolwiek jednoznacznej prognozy, choć uwypukla ona zagrożenia dla gospodarki i finansów FR, jakie związane są kosztami agresywnej polityki. [...]

Dochody budżetowe Rosji mają wynosić w roku 2016 13 738 mld rubli a wydatki 16 980 mld rubli i jak z tego wynika deficyt ma liczyć 2 36 mld rubli, co ma stanowić ok. 3% PKB. Budżet uchwalony na rok 2016 zakłada cenę ropy na poziomie 50 \$ i średni kurs rubla na poziomie 63.3 rubla za dolara. Jeśli przeliczyć ruble na dolary wedle założonego kursu to budżet Rosji na rok 2016 wynosi 207 mld \$, (w oczywisty sposób kurs rubel/dolar wpływa na ocenę wysokości tego budżetu), a deficyt 37 mld \$. Deficyt ma być pokryty w roku 2016 w 90% z tzw. funduszu rezerwowego. Są to pieniądze zgromadzone w latach poprzednich z podatków pochodzących z nadzwyczajnych zysków z handlu ropą. W roku 2016 zasoby funduszu zostaną w dużym stopniu wyczerpane i następnych lat nie będzie można opierać na deficycie budżetowym. Mówiła o tym otwarcie w Dumie szefowa banku centralnego Elwira Nabiullina.

Deficyt budżetowy można też finansować w normalnych warunkach, poprzez zadłużanie państwa, czyli poprzez emisję papierów dłużnych. Dług państwowy Rosji, co podkreśla się, jest zdecydowanie niski w porównaniu z długami państw UE i wynosi jedynie 15% GDP. Uważano to za silną stronę rosyjskiej ekonomii. W normalnych warunkach (tzn. zaufania do państwa kredytobiorcy) dług państwowy mógłby bez trudu być powiększony w celu finansowania deficytu nawet przez kil-

ka kolejnych lat do poziomu 30 czy 50% GDP. Dług państwowy gospodarek zachodnich jest na ogół o wiele wyższy. Odcięcie jednak Rosji od międzynarodowych rynków finansowych (w skutek sankcji) na takie finansowanie deficytu budżetowego zasadniczo ogranicza takie możliwości. Stąd konieczne jest finansowanie go z własnych rezerw, jakim jest m.in. wspomniany już tzw. fundusz rezerwowi. W wielu komentarzach stanowił on przez pewien czas dowód, że Kreml nie musi przejmować się sankcjami i łatwo upora się z ich skutkami. Dzisiaj wiadome jest jednak, że taka diagnoza była krótkowzroczna, a w każdym razie nie brała pod uwagę wielu innych, istotnych czynników takich jak możliwość spadku cen ropy, sankcji i silnej dewaluacji rubla.

Paradoksalnie (dla nieekonomistów) obniżka kursu rubla (z ok 30 do 60 rubli za dolara) ułatwia finansowanie budżetu państwa. Dolar pozyskany w handlu zagranicznym jest bowiem znacznie więcej wart na rynku wewnętrznym. Nadwyżka w handlu zagranicznym, choć znacznie mniejsza niż poprzednio, pozwala jednak zasilać budżet „drogim” dolarem zamienianym na ruble. Trzeba jednak zaznaczyć, że takiemu „wspomaganiu” budżetu towarzyszyć musi silna inflacja, co już na średnią metę przynosi niekorzystne efekty. Już w roku 2015 inflacja sięga ok. 20%.

Skąd się biorą tak znaczące trudności finansowe Kremla? Jedną przyczyną została już nazwana i są nią sankcje związane z odcięciem Rosji od międzynarodowego systemu finansowego. Drugą, niekiedy stawianą na pierwszym miejscu, są niskie ceny ropy i gazu. Do tych trudności mogą się też dokładać rosnące wydatki militarne, o których trudno powiedzieć, czy były one w pełni planowane i ujęte w budżecie. [...]

Jaka może być reakcja gospodarcza Zachodu na zbliżający się rosyjski kryzys?

Ocena procesów makroekonomicznych może mieć jedynie bardzo przybliżony charakter. Im bardziej sięga się po szczegóły i konkrety (np.: bilanse poszczególnych wielkich rosyjskich koncernów takich jak Gazprom, Rosneft) tym liczba niewiadomych zwiększa się. Możliwe są też zupełnie nieprzewidywalne zjawiska (jakim np. było pojawienie się technologii szczelinowej umożliwiającej eksploatację łupków bitumicznych). Dlatego możliwe są jedynie ogólne przewidywania, które narażone są na wysoki stopień niepewności i mogą być jedynie czynione w dużym przybliżeniu.

Należy zwrócić uwagę, że prognozy międzynarodowych instytucji finansowych są po pierwsze rozbieżne, zarazem zaś są one jak dotychczas korygowane przede wszystkim w dół. Tak np. na początku roku 2015 mówiono o przybliżonym do zera wzroście gospodarczym, gdy tymczasem spadek na koniec roku wynosić będzie około minus 4%. Wydaje się, że prognozy te budowane są za pomocą przybliżeń mających kształt liniowych aproksymacji, gdy tymczasem długotrwały kryzys gospodarczy, w jaki wchodzi Rosja, może powodować bardziej dramatyczne spadki.

Istnieją też argumenty, że sytuacja finansowa Rosji jest lepsza niż wynikałoby z makrokalkulacji długu publicznego wobec faktu, że zadłużenie to jest w dużej części wobec co prawda zachodnich instytucji finansowych, posiadanych jednak przez rosyjskie podmioty. Obecne prognozy spadków cen ropy, nawet znacznie poniżej 40\$ oraz utrzymaniem się takiego stanu rzeczy do roku 2020 nie wróży dobrze gospodarce rosyjskiej. Je- ▶

► Śli wytrwa ona do roku 2020 bez załamania a ceny ropy pójdą w górę, to można wyobrazić sobie scenariusz, że sprostą ona obecnie narastającym wyzwaniom. Może się to jednak odbyć kosztem bardzo poważnej obniżki poziomu życia.

O ile zapowiedź narastających i bardzo poważnych trudności finansowo-gospodarczych Kremla w najbliższych czterech-pięciu latach wydaje się bardzo prawdopodobne, to znacznie trudniej jest przewidywać, jakie może mieć to skutki polityczne, a ponieważ chodzi o ogromny kraj jakim jest Rosja, wpływ na całą politykę globalną. Podczas rosyjskiego kryzysu roku 2000 udzielono Rosji znaczącej pomocy, wychodząc z założenia, że pogłębienie się tego kryzysu może mieć negatywne skutki dla polityki międzynarodowej. Pytanie czy i obecnie należy tak postąpić z pewnością winno być postawione.

Trzeba jednak stwierdzić, że wsparcie jakiego należałoby udzielić Rosji musiałyby być bez porównania większe niż w roku 2000. I musiałyby ono poważnie obciążyć zachodni sektor bankowy.

Za warunek udzielenia takiego wsparcia należałoby uznać rezygnację Rosji z obecnie prowadzonej agresywnej polityki. Trudno wyobrazić sobie wspieranie potężnymi kredytami państwa, które prowadzi z potencjalnym kredytodawcą wojnę, nawet jeśli to tylko wojna hybrydalna.

Innym rozwiązaniem jest czekanie na pogłębienie się kryzysu i dążenie do jakiegoś zasadniczego przesilenia, niezależnie od tego, ile z tym może być związanej niepewności i niewiadomych. Osiągnięcie takiego przesilenia może być wtedy politycznym celem, osiąganym poprzez politykę gospodarczą, w zastępstwie środków militarnych. Przy takim założeniu polityka sankcji ma swoje gospodarcze i polityczne uzasadnienie.

Nie tylko agresywna polityka Kremla stawia politykę światową przed poważnymi dylematami, lecz również możliwa porażka tej agresywnej polityki otwiera nie mniej trudne pytania, jaką politykę prowadzić wobec Rosji, jeśli wpadnie ona w głęboki gospodarczy kryzys.

Kwestie stosunku do Rosji i poparcia dla polityki sankcji stanowią istotną kwestię polityki europejskiej. Są też one ważnym punktem stosunków polsko-niemieckich, z uwagi na ujawniające się niekiedy różnice w tej sprawie stanowisk Warszawy i Berlina. ■

Rocznice przypominają nam o ważnych wydarzeniach naszej historii, skłaniają nas też do przemyśleń. Krzyżowa to symboliczne miejsce powiążane z tymi rocznicami, choć jej odbiór społeczny nie jest jednoznaczny. Z tego powodu Krzyżowa jest także budzącym emocje miejscem i symbolem w dialogu polsko-niemieckim. W okresie powojennym, jako miejsce spotkań Kręgu z Krzyżowej, prawie popadła w zapomnienie, a następnie – odkryta przede wszystkim przez polskich opozycjonistów – miała stać się muzeum europejskiego oporu przeciw niemieckiemu narodowemu socjalizmowi. Msza Pojednania, w której wzięli udział Tadeusz Mazowiecki i Helmut Kohl 12 listopada 1989 roku, nadała Krzyżowej nową symbolikę – stała się ona w ten sposób miejscem polsko-niemieckiego pojednania.

W 2015 roku wspominaliśmy wiele przełomowych dla polsko-niemieckiego dialogu wydarzeń. W listopadzie świętowaliśmy zarówno 50. rocznicę orędzia biskupów, z odważnym i ukierunkowanym na

ryzykowali: w szerokich kręgach społecznych byli uznani za niewiarygodnych i traktowani prawie jak zdrajcy. Podobnie oceniano Willy'ego Brandta, którego ukłęknięcie przed pomnikiem Bohaterów Getta w Warszawie

przyszłość zdaniem polskich duszpasterzy: „Wybaczymy i prosimy o wybaczenie”, jak i 50-lecie Memorandum Wschodniego Kościoła Ewangelickiego w Niemczech. Te dwa teksty przełamywały niezdolność do dialogu, przede wszystkim we własnych krajach. Skłaniały do zmiany myślenia o utartych poglądach na temat kraju sąsiada oraz skutkach II wojny światowej. Pomyśłodawcy tych inicjatyw wiele

zostało uznane za przesadny gest przez zachodniemieckie społeczeństwo. 7 grudnia 2015 roku świętowaliśmy 45. rocznicę tego wydarzenia.

Bez takich odważnych osób i ich inicjatyw nie byłoby jednakże Krzyżowej jako symbolu oporu i pojednania polsko-niemieckiego. W procesie zbliżenia między Niemcami i Polakami Krzyżowa jest więc ważnym przystankiem. W tym miejscu społeczeństwo obywatelskie,

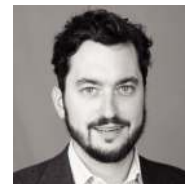
Krzyżowa i rocznice w relacjach polsko-niemieckich

Prof. dr hab. Waldemar Czachur

Członek Komisji ds. Miejsca Pamięci i Akademii Europejskiej Fundacji „Krzyżowa”, Uniwersytet Warszawski

Prof. dr Gregor Feindt

Członek Komisji ds. Miejsca Pamięci i Akademii Europejskiej Fundacji „Krzyżowa”, Uniwersytet w Bremie

dbające do końca lat 80. o dialog polsko-niemiecki, przekazało politykom wolnej Polski i jednoczących się Niemiec zobowiązanie do otwartego, krytycznego i konstruktywnego dialogu między Niemcami i Polakami. I Mazowiecki, i Kohl przekazali sobie znak pokoju w imieniu swoich narodów. Weszli tym samym na drogę polsko-niemieckiej wspólnoty wartości i interesów i umożliwili podpisanie długo oczekiwanego traktatu granicznego w roku 1990 oraz traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy rok później. Obecnie, w 2016 roku, obchodzimy ponownie święto polsko-niemieckiej przyjaźni, którym jest 25-lecie traktatu. Co to oznacza dla Krzyżowej? Jak Krzyżowa może się pozycjonować wśród wielu różnych symboli polsko-niemieckiego dialogu, zbliżenia i pojednania? Jaka jest jej szczególna specyfika w polsko-niemieckim procesie zbliżenia?

Krzyżowa jest miejscem pamięci i jednocześnie miejscem spotkania. Z tego powodu nie stanie się ona na szczęście nigdy obiektem muzealnym, ale pozostanie tętniącym życiem miejscem, gdzie spotykają się ludzie i jest prowadzony dialog. To tutaj można podważać to, co już zastane, a elementy destruktywne przemieniać w konstruktywne. Wymaga to jednak innowacyjnych programów kształcenia, które pozwolą młodym generacjom zrozumieć wartość i specyfikę polsko-niemieckiego pojednania. Jest przy tym szczególnie istotne, by

postrzegać ten polsko-niemiecki dialog jako historię niezakończoną. Takie rozumienie musi być żywe i kontynuowane.

Ci, którzy przyjeżdżają do Krzyżowej, a są to grupy młodzieżowe i dorośli, mogą dowiedzieć się

udział! Dla nas jest to potwierdzenie i zarazem nasza misja w pracy na rzecz dalszego polsko-niemieckiego zbliżenia.

Osiągnięcia w polsko-niemieckim dialogu to jeszcze nie powód, by przestać nad nimi pracować. Tym

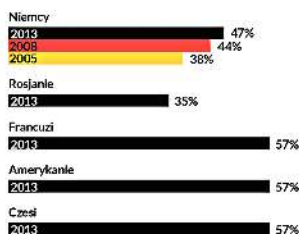
o polsko-niemieckim pojednaniu nie tylko z różnych wystaw, programu pedagogicznego lub spaceru po terenie, lecz także sami mogą uczyć się być częścią tego dialogu. Dialog między polskim i niemieckim społeczeństwem obywatelskim jest obecnie tak oczywisty i żywy jak nigdy przedtem. Krzyżową często odwiedzają goście z innych krajów Europy i świata. Wielu z nich przybywa z zamiarem nauczenia się czegoś z polsko-niemieckiego porozumienia lub by mieć w nim swój

bardziej powinniśmy pytać, jakie znaczenie mają one obecnie dla nas. Urodzeni po wojnie mogą się tylko niejako w zastępstwie jednać ze sobą, ponieważ nie doświadczili osobiście II wojny światowej i jej zbrodni. Nie są sprawcami ani ofiarami. Jednakże udane pojednanie nie powinno być oczywistym punktem wyjścia. Powinno być pojmowane raczej jako prezent i zadanie. Warto wspominać jego trudne początki, wzmacniać je i rozbudowywać, także poza rocznicami. ■

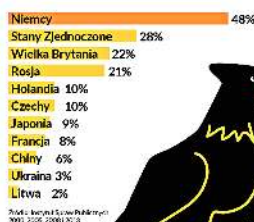
Barometr Polska-Niemcy 2013

Stosunek Polaków do poszczególnych narodów

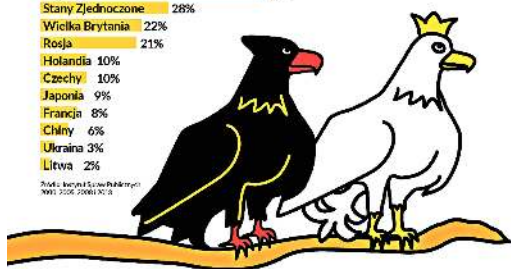

Źródło: Instytut Spraw Publicznych 2010, 2008, 2005, 2013

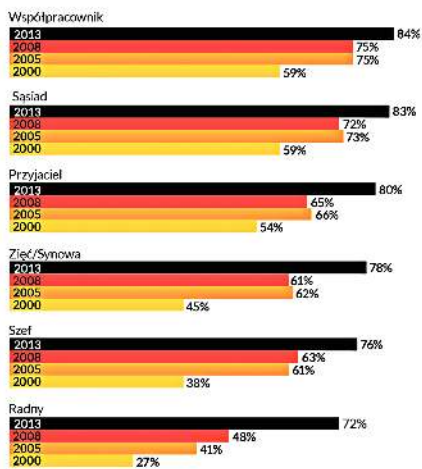
Państwa, z którymi zdaniem Polaków, Polska powinna najściślej współpracować

Źródło: Instytut Spraw Publicznych 2010, 2008, 2005, 2013

Akceptacja Niemców przez Polaków w różnych rolach społecznych

Źródło: Instytut Spraw Publicznych 2010, 2008, 2005, 2013

Zbliżenie się społeczeństw – wielki sukces polsko-niemieckiego ćwierćwiecza

„Umawiające się Strony będą popierać wszechstronne kontakty osobiste między ich obywatelami, żywiąc przekonanie, że rozwój kontaktów międzyludzkich jest niezbędną przesłanką porozumienia i pojednania obu Narodów”.

Dr Agnieszka Łada

kierownik Programu Europejskiego w Instytucie Spraw Publicznych i członek Rady Nadzorczej Fundacji „Krzyżowa” oraz Polsko-Niemieckiej Rady Młodzieży

W roku 2016 obchodzimy jubileusz 25-lecia podpisania polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Wiele jego punktów dotyczących współpracy politycznej czy gospodarczej jest z sukcesem realizowanych, a relacje polsko-niemieckie zmieniły się w ciągu ćwierćwiecza zasadniczo. Jednym z największych przełomów w tych relacjach jest urzeczywistnienie się nadziei, zawartej w jednym z ostatnich artykułów: *Umawiające się Strony będą popierać wszechstronne kontakty osobiste między ich obywatelami, żywiąc przekonanie, że rozwój kontaktów międzyludzkich jest niezbędną przesłanką porozumienia i pojednania obu Narodów*.¹ Najlepszym dowodem tego urzeczywistnienia się jest olbrzymia zmiana, jaka zaszła w minionym ćwierćwieczu we wzajemnym postrzeganiu się obu społeczeństw.

Polacy i Niemcy zaczęli budowanie „nowych” wzajemnych relacji z poziomu nieufności i niechęci. W 1990 roku 69% Polaków przyznało, że czuło osobiste zagrożenie ze strony Niemców, a dla 78% respondentów prawdziwe było porzekadło: „Jak świat światem, nie będzie Niemiec Polakowi bratem”². W kolejnych latach poziom sympatii i zaufania w stosunku do Niemiec i Niemców w Polsce oraz Polski i Polaków w Niemczech wzrastał. I choć na wzajemny wizerunek przez lata oddziaływały – i nadal mają znaczny wpływ – różne czynniki: historia łącząca oba społeczeństwa i związane z nią relacje, stosunki na szczeblu międzyrządowym, oraz powiązania gospodarcze, to jednak, jak pokazują badania, właśnie bezpośrednie kontakty obywateli obu krajów najbardziej poprawiają znajomość i zrozumienie drugiego kraju i jego mieszkańców.

INSTYTUT
SPRAW
PUBLICZNYCH

FUNDACJA
KRZYŻOWA

Od 1989 roku sieć polsko-niemieckich powiązań stale się rozwija, a obywatele Niemiec zyskują coraz więcej możliwości zweryfikowania wielu negatywnych opinii o Polsce, jakie krążyły w Niemczech nawet nie przez dziesięciolecia, ale przez stulecia. Polacy z kolei mogą poznać innego Niemca niż ten, jakiego znają z dowcipów krążących w Polsce do lat osiemdziesiątych XX wieku. Projekty wymiany młodzieży, studenci korzystający z programu Erasmus, partnerstwa miast, współpraca organizacji pozarządowych, takich jak Fundacja „Krzyżowa” – wszystko to oznacza tysiące codziennych kontaktów polsko-niemieckich. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, a następnie do strefy Schengen, ułatwiło także kontakty przygraniczne – od podejmowania pracy i zamieszkania, przez zakupy po drugiej stronie granicy, aż po posyłanie dzieci do szkół w sąsiednim państwie. Zamieszkiwanie znaczącej grupy Polaków w Niemczech to szansa na poznanie się tysięcy obywateli obu krajów.

Najlepiej zmiany w opinii o sąsiednim społeczeństwie i wzajemną bliskość widać w poziomie akceptacji przedstawicieli drugiego narodu w różnych rolach społecznych. Jeszcze w 2000 roku jedynie co drugi Polak nie miał nic przeciwko Niemcowi jako przyjacielowi, zięciowi czy sąsiadowi. Obecnie te wartości osiąga ją lub przekraczają 80%. Jako szefa czy radnego zaakceptowałyby w 2000 roku Niemca jedynie odpowiednio 38% czy 27% badanych, kiedy aktualnie trzy czwarte Polaków. Te zmiany oznaczają wzrost zaufania i spadek poczucia zagrożenia

ze strony Niemców w oczach Polaków.

Po drugiej stronie zmiany są stosunkowo mniejsze, gdyż obciążenie emocjonalne, a przez to i poziom nieufności i strachu w Niemczech wobec Polaków był nieporównywalny, więc i akceptacja Polaka jako mieszkańca, współpracownika czy sąsiada była wyższa (od 60 do 76%), a teraz przekracza trzy czwarte badanych. Niezmienne od lat co drugi Niemiec nie ma nic przeciwko Polakowi, jako szefowi, synowej czy przyjacielowi.

Sieć polsko-niemieckich powiązań społecznych jest tak silna, a kontakty międzyludzkie tak dynamiczne, że w najbliższych latach wzajemne zbliżanie się pogłębiać. Na tym poziomie zbudowane zaufanie będzie procentować. Oba rządy nadal jednak są zobowiązane wspierać te kontakty, dbać o dobry klimat dla ich pogłębiania i tworzyć mechanizmy ich kształtowania. Także bowiem w relacjach międzyludzkich problemy w komunikacji, brak możliwości organizacyjnych i zła atmosfera polityczna mogą wpłynąć negatywnie na ich rozwój. Jak pokazuje doświadczenie ostatnich 25 lat, poprawa kosztuje wiele wysiłku, czasu i środków. Popsuć relacje, także te społeczne, jest bardzo łatwo.

¹ Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17.06.1991 r, Art. 29, ust1.

² Polacy wobec kwestii niemieckiej. Komunikat z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, BS/79/32/90, Warszawa, marzec 1990 roku.

Warto przeczytać, warto mieć

Wolność przede wszystkim. Sprzeciw, bunt, opozycja, PRL-NRD

Nancy Aris,
Marion Brandt,
Kinga Hartmann,
Łukasz Kamiński,
Teresa Korsak,
Ehrhart Neubert,
Krzysztof Popiński,
Grzegorz Strauchold

GAJT
Wydawnictwo 1991 s.c.
415 stron

Lista Grundmanna. Tajemnice skarbów Dolnego Śląska

Jacek M. Kowalski,
Robert J. Kudelski,
Robert Sulik

Wydawnictwo Melanz
605 stron

By czas nie zatart i niepamięć. Teatr w Świdnicy w latach 1945–1952

Andrzej
Dobkiewicz

Wydawnictwo ZOOM
88 stron

Rok pracy w Krzyżowej

W naszej codziennej pracy z młodzieżą staramy się pamiętać o wszystkich aspektach naszej misji, a jednym z nich jest reagowanie na to, co dzieje się w otaczającym nas świecie.

Marzena Gursztyn | Koordynatorka Miejsca Pamięci, Asystentka Działu PR

Z radością patrzymy na zwiększającą się liczbę naszych gości. W ubiegłym roku było to ponad dwadzieścia tysięcy osób. Byli to ludzie, którzy skorzystali z naszej oferty edukacyjnej, szkoleniowej, warsztatowej, a mogli wybrać spośród około 250 projektów!

Na atrakcyjność tego miejsca, ma wpływ zróżnicowana oferta, do której co roku dorzucamy coś nowego. Jeden z takich elementów stanowi wystawa plenerowa „Odwaga i pojednanie”. Wystawa, która powstała z okazji 25 rocznicy „Mszy Pojednania”, jest pierwszą ekspozycją plenerową Muzeum Hi-

storii Polski. Cieszymy się, że powstała ona właśnie w Krzyżowej. W ubiegłym roku skupiliśmy się na włączeniu wystawy w prowadzone przez nas programy. Wystawa to również stały element wprowadzań, tak aby każdy z naszych gości choć przez chwilę mógł pobłądzić w historycznym labiryncie, którego zwieńczeniem jest otwarte forum skłaniające do refleksji nad znaczeniem dla świata przekazanego w 1989 roku „znaku pokoju”.

„Duże znaczenie dla pokazania Krzyżowej w Polsce miała prezentacja naszej wystawy: „Odwaga i pojednanie” w Sejmie RP w czerw-

cu 2015 roku. To wystawa, która jest sukcesem. Trafia do wszystkich: niezależnie od wieku, miejsca zamieszkania, narodowości” – relacjonuje Dominik Kretschmann, kierownik Miejsca Pamięci.

„Wystawa stała się mobilizacją, doskonałą pomocą edukacyjną i punktem wyjścia do przygotowania i przeprowadzenia w 2015 roku wielu interdyscyplinarnych warsztatów i szkoleń. Z niektórych szczególnie się cieszymy, bo można powiedzieć, że udało nam się zareagować z wyprzedzeniem na pewne wydarzenia społeczno-polityczne. Mam na myśli masowy napływ uchodźców, którzy pojawili się w Europie”. – dodaje Dominik Kretschmann.

Rok 2015 to także rok, w którym po raz kolejny postanowiliśmy skierować naszą ofertę w stronę multiplikatorów, edukatorów oraz nauczycieli aktywnie działających w dziedzinie edukacji pozaformalnej. Zrealizowaliśmy w Krzyżowej szereg warsztatów, w których udział wzięli nauczyciele z różnych krajów: Polski, Niemiec, Ukrainy, Gruzji. Podczas zajęć uczestnicy mieli możliwość poznawania m.in. różnorodnych metod edukacji pozaformalnej, w szczególności metodyki wymian młodzieży.

„Nauczyciele zwracają często uwagę, że metody edukacji pozaformalnej pomagają nie tylko w realizacji międzynarodowych projektów z młodzieżą, lecz także na co dzień

w szkole. Szczególną rolę odgrywają tu metody służące wzajemnemu poznawaniu się, rozwijaniu zaufania i otwartości w grupie, a także wspierające współpracę” – referuje Daniel Bodył z Niepublicznej Placówki Doskonalenia Nauczycieli.

„Nauczyciele często podkreślają, że najlepiej pracuje się ze zgranym zespołem klasowym. Procesem powstawania takiego zespołu można w sposób świadomy kierować, ale najczęściej jest to niestety pozostawione przypadkowi. Konsekwencje mogą tu być o wiele dalej idące niż tylko kwestia lepszego lub gorszego „zgrania” klasy. Uporządkowane relacje w grupie z jednej strony sprawiają, że redukcji ulega niepokój i lęk, co z kolei stwarza korzystniejszą przestrzeń do nauki. Z drugiej strony mogą one mieć realne przełożenie na kwestię bezpieczeństwa w szkole, poprzez zmniejszenie zachowań przemocowych (tzw. „friendship protection hypothesis”). Cieszy mnie to, że naszą pracą nie tylko wspieramy szkoły w realizacji wymian szkolnych, lecz także dostarczamy narzędzi urozmaiaczących zajęcia lekcyjne i wyposa-

żamy nauczycieli w metody i umiejętności, które pozwalają świadomie kierować procesem budowania konstruktywnych relacji w zespole klasowym” – dodaje Daniel Bodył.

Znaczącą część realizowanych projektów w 2015 roku stanowią wymiany szkolne i pozaszkolne. W naszej codziennej pracy z młodzieżą staramy się pamiętać o wszystkich aspektach naszej misji, a jednym z nich jest reagowanie na to, co dzieje się w otaczającym nas świecie. Poczynając od makroskali, czyli światowych wydarzeń w polityce, kończąc na mikroskali, czyli sytuacji lokalno-terytorialnej lub budowaniu, integrowaniu grupy dzieci lub młodzieży z tej samej szkoły a nawet klasy.

„Jesteśmy oczywiście miejscem historycznym, miejscem edukacji historycznej, ale równie ważnym zadaniem jest mówienie o aktualnej sytuacji geopolitycznej w Europie i na świecie. O solidarności międzyludzkiej i kryzysach. Naszą codziennością jest pomoc ludziom w uświadamianiu jakie znaczenie

mają dzisiaj dla nas przeszłość i przeszłości historyczne.” – stwierdza Marta Kurek, dyrektor MDSM.

„Szczególnie teraz – po wydarzeniach na Ukrainie, po fali uchodźców w Europie zaczynając warsztaty spotykamy się z uprzedzeniami i uproszczeniami. Pracujemy, starając się integrować różne perspektywy bez konfrontacji, że wykluczają się lub są sprzeczne. Podkreślane i bardziej intensywnie przepracowywane pozostawiają inny obraz w pamięci uczniów”. – dopowiada Marta Kurek.

Zajmujemy się w praktyce tym, jak różnorodnie w zależności od miejsca zamieszkania czy np. sytuacji geopolitycznej jest postrzeganie tej samej historii, tych samych wydarzeń czy nawet osób.

„Pierwszym krokiem jest podsumowanie wiedzy, jaką uczestnicy posiadają. Rozszerzamy ich perspektywy historii na skalę europejską i przedstawiamy wspólne doświadczenia różnych narodów i kultur. Nie tylko od strony narodowej, lecz także europejskiej po to, żeby mieć bardziej kompleksowe spojrzenie na związki przyczynowo-skutkowe. W ten sposób realnie oddziałujemy na budowanie dialogu we współczesnej Europie” – podsumowuje Marta Kurek.

Rok 2015 to czas konfliktu zbrojnego na Ukrainie. Reagujemy bezkonfliktownie, staramy się pomagać i wspierać bardzo praktycznie. Jednym z naszych działań jest włączenie do wieloletniego programu wolontariatu osób ze Wschodu.

„Dla naszych wolontariuszy to bardzo cenne życiowe doświadczenie” – mówi Małgorzata

► Lisowska z Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży, opiekunka wolontariatu.

„Ważne dla nich jest nie tylko to, że stykają się z nową kulturą, szlifują języki czy uczą się języka polskiego, lecz także fakt, że przyjazd do Krzyżowej to mobilność edukacyjna na głębszym poziomie, na poziomie mentalności, co jest bezcennym doświadczeniem.”

Tradycja Kręgu z Krzyżowej i Mszy Pojednania pozwala Krzyżowej rozwijać działalność promującą historię i tradycję na cały Dolny Śląsk, a nawet Polskę i Europę.

„Naszym celem jest wzmocnienie pozycji Krzyżowej na liście „Miejsc Pamięci”. Działania zmierzające do tego zaczęliśmy w 2015 roku, mamy nadzieję, że nasze starania zostaną zakończone sukcesem w 2016 roku” – mówi Karolina Moroz, koordynatorka projektu Szkoła w Krzyżowej.

Warto jednak podkreślać na każdym kroku, że Krzyżowa to również innowacyjna i interdyscyplinarna oferta dla dorosłych, którzy niekoniecznie muszą zajmować się edukacją czy interesować muzyką. Reagujemy błyskawicznie na to, co dzieje się niedaleko, jako organizatorzy potrafimy podejmować szybkie i trafne decyzje.

Reagujemy też dynamicznie na zmiany na europejskim i polskim rynku pracy.

Szczególnie dumni jesteśmy z realizacji innowacyjnych projektów unijnych: „Nowoczesne rozwiązania w doradztwie zawodowym” oraz „Partnerstwo strategiczne na rzecz rozwoju systemu dualnego” realizowanych w ostatnim roku.

„Możemy pochwalić się stworzeniem projektu, podczas którego wygenerowane zostało narzędzie służące diagnozie predyspozycji zawodowych: kalejdoskopu kariery. To narzędzie, które zna już cała

Polska, a uczestnicy szkoleń unijnych w szesnastu województwach ocenili je najwyższej spośród narzędzi wypracowanych podczas trwania podobnych projektów” – mówi Aleksandra Królak-Wąsowicz, dyrektor ds. sprzedaży i fundraisingu. „Drugim sukcesem, który należy zaznaczyć, jest dwadzieścia projektów w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, które udało nam się zrealizować do 2015 roku. Niewiele organizacji w Polsce może pochwalić się takim wynikiem. A musimy być skuteczni, bo Fundacja to instytucja samofinansująca się i to ludzie z Krzyżowej wypracowują jej rentowność. Mimo że jesteśmy organizacją pozarządową, to jesteśmy jednocześnie średniej wielkości przedsiębiorstwem, ze wszystkimi tego urokami”. – podsumowuje Aleksandra Królak-Wąsowicz.

Dlaczego Krzyżowej się udaje? W dużej mierze dzięki otwartości i holistycznemu spojrzeniu pracowników na sprawy Fundacji i współpracy. W 2015 roku wprowadziliśmy i wciąż doskonalimy Zrównoważoną Kartę Wyników – narzędzie zarządzania strategicznego. Normalną praktyką jest to, że staramy się integrować ze społecznościami Świdnicy, Dzierżoniowa i wszystkich okolicznych wsi, z ludźmi niekoniecznie związanymi z kulturą czy historią. Staramy się odpowiadać na potrzeby okolicznych mieszkańców, poprzez rozmaite prospołeczne projekty, czego najlepszym przykładem jest nasze Niepubliczne Przedszkole „Zielona Kraina”. To nasz ukłon w stronę rodzin z okolicznych miejscowości, oferujący staraniem Fundacji bardzo konkurencyjne ceny.

Rok 2015 był szczególnie także pod tym względem, że na seminariach w Krzyżowej udało się zainicjować współpracę z przedstawicielami wszystkich wyznań na terenie gminy po to, żeby ocalić pamiątki przeszłości należące do różnych kultur.

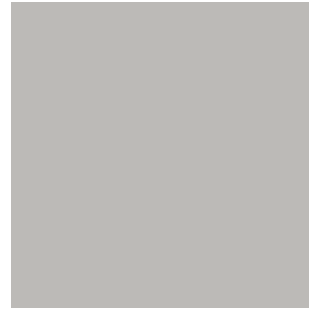
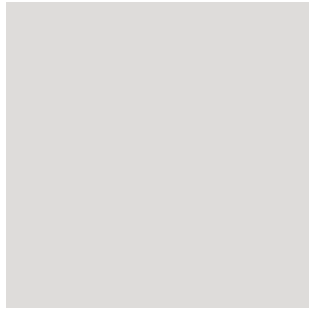
Warto zaznaczyć, że Krzyżowa jest miejscem zawsze otwartym dla wszystkich gości. Wystarczy dobre nastawienie, kilka godzin na zwiedzanie, a brama Krzyżowej jest zawsze otwarta. Położenie w sąsiedztwie Gór Sowich, niedaleko walimskich sztolni i kompleksu Riese, nad rzeką Piławą, gdzie niedawno zamieszkały bobry, jest świetnym miejscem na naukę i wypoczynek.

Cieszymy się, że goście często stają się naszymi sympatykami. W 2015 roku przełożyło się to na najwyższy w historii naszej Fundacji wpływ darowizn z tzw.1%. Był to też rok bardzo udanej współpracy ze sponsorami: KGHM, który jest naszym mecenasem w programie Pro Bono, firmami Mercedes i Remondis, wspierającymi festiwal Krzyżowa-Music oraz kancelarią SDZ Legal.

Aktywnie nawiązujemy współpracę z międzynarodowymi organizacjami o podobnym do naszego profilu i działaniach. Oprócz współpracy trójstronnej, Kuźni Młodych Artystów, Międzynarodowego Lata Artystycznego, Letniego Kursu Gitary czy studyjnych wyjazdów na Litwę, do Belgii, Niemiec, Irlandii, pojawił się w 2015 roku projekt: Digital Skills Pathways for Youth across Europe, który ma wpłynąć na rozwój umiejętności cyfrowych wśród młodzieży.

Krzyżowa od lat czynnie wpływa na życie młodych Europejczyków. W ubiegłym roku reagowaliśmy na zmiany społeczne w Europie i spowodowane konfliktami zbrojnymi masowe ruchy ludności. Przed nami kolejny rok, kolejne wyzwania, kolejne zmiany, które będziemy realizowali pod hasłem: „Europa w budowie”. Przed nami rok porządkowania tego, co wydarzyło się w 2015, czas oswojania zmian politycznych i społecznych; czas budowania porozumienia, które od roku 1989 ciągle współinicjujemy. ■

Wspomnienie o Władysławie Bartoszewskim (1922-2015)

Katarzyna Śmiechowicz | Specjalistka ds. PR

24 kwietnia 2015 r. odszedł Władysław Bartoszewski – przyjaciel Krzyżowej, charyzmatyczny działacz na rzecz dialogu polsko-niemieckiego.

Był to człowiek, którego biografia przeplatała się z wielką historią. Więzień Auschwitz, żołnierz AK, powstaniec warszawski (ps. Teofil) w st. podporucznika, odznaczony Krzyżem Walecznych i Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Jeden ze współorganizatorów Rady Pomocy Żydom „Żegota”. Wybitny archiwista i kronikarz dziejów okupacji, AK i PPP.

Te doświadczenia sprawiły, że poznawszy II wojnę w praktyce, doświadczywszy okrucieństwa faszyzmu na własnej osobie i ratując życie ofiarom Holocaustu, był w pełni autentycznym i zaangażowanym współautorem polsko-niemieckiego dialogu. Budował go w latach 1983–1990

jako profesor gościnny nauk politycznych na trzech uniwersytetach w RFN: w Monachium, Eichstaett i Augsburgu.

Później jako dwukrotny Minister Spraw Zagranicznych (w 1995 r. oraz w latach 2000–2001), senator IV kadencji Sejmu w latach 1997–2001, Ambasador RP w Austrii w latach 1990–1995.

W 1995 r. jako pierwszy polski Minister Spraw Zagranicznych przemawiał na specjalnej sesji niemieckiego Bundestagu z okazji 50 rocznicy zakończenia II wojny światowej.

Od 2007 r. pełnił funkcję sekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Dialogu Międzynarodowego.

Promował porozumienie jako Doktor Honoris Causa Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie, Uniwersytetu Żydowskiego w Baltimo-

re, uniwersytetów we Wrocławiu, Marburgu, Warszawie, Gdańsku, Lublinie, Opolu, Hajfie, Olsztynie i Łodzi. W sprawach dialogu zabierał głos w swoich prawie pięćdziesięciu książkach i około dwóch tysiącach publikacji, które były tłumaczone na wiele języków i docenione przez zagranicznych czytelników. Świadczą o tym nagrody wydawnicze: Herdera (1983), Nagroda Pokojowa Księgarzy Niemieckich (1986), nagroda H. Heinego (1995, Düsseldorf), Nagroda im. Romano Guardiniego (1995, Monachium).

Jego działalność społeczno-polityczna została doceniona w kraju i za granicą. Władysław Bartoszewski został Obywatel Honorowy Warszawy, Gdyni, Wrocławia, Szczecina, Sopotu, Dolnego Śląska, Gminy Oświęcim i Krakowa; członkiem honorowym Światowego Związku Żołnierzy AK. Odznaczony Orderem Orła Białego (1995), Krzyżem Wielkim RFN (2001), wysokimi odznaczeniami Austrii, Litwy, Estonii, Węgier, Hiszpanii. Honorowy Obywatel Państwa Izrael (1991). Zapamiętamy go jako charyzmatycznego mówcę, twórcę wielu pełnych życiowej mądrości sentencji, który potrafił ocenić i wskazać sobie i innym to, co tak naprawdę w życiu jest ważne.

„Na pewno nie wszystko, co warto, to się opłaca, ale nie wszystko, co się opłaca, to jest w życiu coś warte” – te słowa dobrze podsumowują życie ich autora.

W myśl tej dewizy był honorowym patronem krzyżowskiego systemu Pro Bono.

Wspomnienie o Richardzie von Weizsäckerze (1920-2015)

Katarzyna Śmiechowicz | Specjalistka ds. PR

Jako dziewiętnastoletni żołnierz niemieckiej armii brał udział w agresji na Polskę. W drugim dniu wojny, w bitwie w Borach Tucholskich zginął jego brat. Richard odniósł jego ciało do grobu.

Po zakończeniu wojny studiował prawo, od 1947 do początku 1949, pracował jako asystent adwokata Hellmuta Beckera, który był obrońcą jego ojca podczas procesów norymberskich. W trakcie tzw. procesu Wilhelmstrasse (procesu ministerstw), Weizsäcker był obrońcą posiłkowym swojego ojca Ernsta von Weizsäckera, skazanego na kilkuletnią karę więzienia. Richard uważał, że ojciec był postacią „graniczną” i chciał go widzieć po lepszej stronie wojennej historii.

Był jednak człowiekiem, który postanowił zmierzyć się z traumą wojennej historii – bez zakłamywania i pomijania niewygodnych faktów. „Motywacja była raczej moralna niż polityczna i ona właśnie zaprowadziła Richarda von Weizsäckera do Ekumenicznej Rady Kościołów, z której uczynił wraz z innymi miejsce ważnej dyskusji o niemieckiej odpowiedzialności za nazizm i o pojednaniu z sąsiadami.” – wspominał Janusz Reiter – były ambasador RP w Niemczech. „Historyczne – jak się je dzisiaj zgodnie nazywa – przemówienie Richarda von Weizsäckera jako prezydenta wygłoszone 8 maja 1984 r. było podsumowaniem jego przemyśleń i sporów od zakończenia wojny. To przemówienie ugrun-

towało też jego niezwykle pozycję człowieka, który nie tyle czerpie autorytet z urzędu, ile przydaje urzędowi autorytetu”.

A miał okazję objąć w swoim życiu kilka niezwykle ważnych urzędów, z czego najważniejszymi były: od 1981 do 1984 urząd burmistrza Berlina Zachodniego, a od 1 lipca 1984 do 30 czerwca 1994 urząd prezydenta Republiki Federalnej Niemiec.

Pełniąc tak ważne urzędy był nieustrudzonym rzecznikiem polsko-niemieckiego dialogu.

Budowanie porozumienia uczynił swoją życiową misją: „Polityką zajmę się aktywnie przed 40

laty, mając wtedy 45 lat. Zrobiłem to m.in. dlatego, by pomóc w zakończeniu zimnej wojny między Niemcami Zachodnimi i Polską. Po wszystkich zbrodniach i cierpieniach, które przyniosła druga wojna światowa, było to zadanie bardzo trudne”. Dla niego jednak możliwe i owocne. Do końca śledził to, co dzieje się w Polsce. Gościł także w Krzyżowej. Odszedł 31 stycznia 2015 r.

Jak napisał „Bild”, Richard von Weizsäcker „był jednym z pierwszych, którzy wcześniej niż większość Niemców dokonał samokrytycznego rozrachunku z przeszłością”.

Odkryj Krzyżową

Małgorzata Wojtyna | Menedżer Międzynarodowego Centrum Konferencyjnego „Krzyżowa”

Wszystkich, którzy znają Krzyżową jako miejsce, w którym polsko-niemiecka historia zatoczyła swój krąg, zachęcamy do odkrycia Krzyżowej na nowo, jako jednego z większych zapleczy konferencyjno-hotelowych w swoim regionie.

W położonej nieopodal Świdnicy i Wrocławia wsi Krzyżowa, na terenie byłego majątku rodziny von Moltke, usytuowany jest nowoczesny obiekt szkoleniowo-konferencyjny wraz z Hotelem „Spichlerz” i Restauracją „U Hrabiego”. XVIII-wieczny Pałac i budynki skupione wokół dziedzińca to także siedziba Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego, Niepublicznej Placówki Doskonalenia Nauczycieli „Akademia Europejska”, Centrum Edukacji Ekologicznej „Dom Ogrodnika”, Niepublicznego Przedszkola „Zielona Kraina” oraz Międzynarodowego Centrum Konferencyjnego „Krzyżowa”.

Całość zabudowań tworzy niepowtarzalną atmosferę, a lokalizacja na wsi zapewnia ciszę i spokój oraz kontakt z naturą. Każdy znajdzie tu dla siebie zarówno odpowiednią formę wypoczynku, jak i komfortowe warunki pracy. Do dyspozycji gości mamy pokoje o zróżnicowanym standardzie co sprawia, że zadowoleni z naszych usług mogą być zarówno indywidualni klien-

ci, chcący odpocząć od zgiełku miasta, biznesmeni szukający komfortowych warunków pracy, jak i turyści zwiedzający to nasyczone historią miejsce.

Do dyspozycji gości oddajemy **201 miejsc noclegowych**, w tym pokoje dla gości z niepełnosprawnością. Pokoje zlokalizowane są w budynkach, które zachowały swoje historyczne nazwy. **SPICHLERZ**, to przytulnie urządzonego hotel, w którym oferujemy 24 pokoje z łączną ilością 40 miejsc noclegowych w komfortowych pokojach z łazienkami, telefonem oraz stałym dostępem do internetu o standardzie hotelu***.

STAJNIA, OBORA, DOM OGRODNIKA, to łącznie 55 pokoi z łączną ilością 161 miejsc noclegowych, które ze względu na charakter obiektu i działalność Fundacji są pokojami i modułami mieszkalnymi z łazienkami lub posiadają pokoje z łazienkami na korytarzu. Do dyspozycji naszych gości jest także działająca przez cały rok Restauracja „U Hrabiego”. W naszej kuchni goszczą tradycyjne smaki dwóch kultur polskiej i niemieckiej, okraszone elementami europejskości. Menu zawiera kompozycje smakowe oparte na najwyższej jakości składnikach pochodzących z naszego ogrodu lub od lokalnych dostawców.

Odkrywając Krzyżową na nowo, nie można nie wspomnieć o ogromnym

potencjale szkoleniowo-konferencyjny obiektu, na który składa się **16 sal seminaryjnych**, które przystosowane są do współczesnych wymogów użytkowych.

Dysponujemy również nowoczesną salą konferencyjną dla **350 osób** (sala Multimedialna) wyposażoną w profesjonalne nagłośnienie i oświetlenie, sprzęt do tłumaczeń symultanicznych, nowoczesną technikę konferencyjną ze sterowaniem dotykowym panelem LCD, scenę czy na życzenie gości fortepianem.

W sali Multimedialnej organizujemy bankiety, koncerty, gale, koktajle oraz imprezy z programem artystycznym. Ponadto posiadamy laboratorium komputerowe.

Na terenie obiektu znajdują się również 2 place zabaw dla dzieci, a działające na terenie Fundacji przedszkole umożliwia zapewnienie opieki nad „maluchami” w czasie pobytu w ośrodku.

Osoby, które lubią aktywnie spędzać swój wolny czas mogą skorzystać z wielofunkcyjnej sali sportowej, boiska do tenisa ziemnego, sauny lub siłowni. Zachęcamy do odwiedzenia Krzyżowej o każdej porze roku i odkrywania uroków tego miejsca, jako gość Międzynarodowego Centrum Konferencyjnego „Krzyżowa”.

Pragniemy podziękować instytucjom, firmom i urzędowi wspierających nas finansowo, rzeczowo jak i merytorycznie w realizacji projektów w 2015 roku:

Akademia Ewangelicka w Berlinie
Akademia Europejska Meklemburgii – Pomorza Przedniego w Waren
Amway Polska Sp. z o.o.
Anykščių švietimo pagalbos tarnyba audan kunststiftung
CELF – Centre for Vocational Education Lolland Falster
Center for Educational Initiatives
Digital Hub Development Agency
Dolnośląska Izba Rzemieślnicza
Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Doschem Sp. z o.o.
Europejska Sieć „Pamięć i Solidarność”
Evangelisches Gemeindeamt Köln
Federalna Fundacja Badań nad Dyktaturą SED
Federalne Ministerstwo do spraw Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży (BMFSFJ) RFN
FROSTA Sp. z o.o.
Fundacja „Merkury”
Fundacja „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” w Niemczech
Fundacja Heinricha Bölla
Fundacja im. Freyi von Moltke dla Nowej Krzyżowej
Fundacja im. Vigoureux-Neuerburg na rzecz dzieci
Fundacja Konrada Adenauera
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – Narodowa Agencja Programu „Młodzież w działaniu”

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
Fundacja XX. Czartoryskich
Fundusz Regionu Wałbrzyskiego
Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e.V.
Gmina Miasto Świdnica
Gmina Świdnica
Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Świdnicy
Grone-Schulen Niedersachsen GmbH
H2 Learning
heapmail internet solution Sp. z o.o.
Instytutem Rozwoju Terytorialnego we Wrocławiu
Kancelaria Prawna Schneiders
Kancelaria Prawna sdz legal
KGHM Polska Miedz S.A.
Konsulat Generalny Republiki Federalnej Niemiec we Wrocławiu
Kreisau-Initiative e.V.
Mercedes Grupa Wróbel – Mirosław Wróbel Sp. z o.o.
MFG Baden-Württemberg mbH
Międzynarodowe Centrum na rzecz Edukacji i Spotkań w Dortmundzie
Ministerstwo Edukacji Narodowej
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Ministerstwo Spraw Zagranicznych RFN
Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP
Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy
Muzeum Historii Polski
National College of Art and Design

Ośrodek Działań Artystycznych dla Dzieci i Młodzieży „Dorożkarnia”
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Parafia Ewangelicko-Augsburska w Świdnicy
Pax Christi w Aachen
Polska Miedz S.A.
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM)
Powiat Świdnica
Powiatowe Urzędy Pracy w Świdnicy, Żąbkowicach Śl, Kłodzku
REMONDIS Sp. z o.o.
Starostwo Powiatowe w Świdnicy
Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego
Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa w Świdnicy
Świdnicki Ośrodek Kultury
Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V.
Wojewoda Dolnośląski
Wydział Historii Uniwersytetu Wrocławskiego
Wydział Zagraniczny Urzędu Marszałkowskiego

Pragniemy podziękować także wszystkim osobom prywatnym, które finansowo, rzeczowo, bądź merytorycznie wsparły działalność Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego w 2015 roku.

Serdecznie dziękujemy wszystkim firmom, urzędowi, szkołom, uczelniom wyższym, organizacjom partnerskim za zaufanie i przeprowadzenie w Krzyżowej szkoleń, seminariów, konferencji projektów i imprez integracyjnych.

AIRE Agata Teodorczyk
Alnair Sp. z o.o.
ATUT Europejskie Centrum Doradztwa dla Biznesu
Baloon Club Świdnica
Colgate-Palmolive Services (Poland) Sp. z o.o.
Diecezja Wrocławska Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego
Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych
Dolnośląska Izba Lekarska we Wrocławiu
Dom Spotkań im. Angelusa Silesiusa
Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej
Fundacja Wspierania Rozwoju Lokalnego „Moja Przestrzeń”
Gimnazjum nr 4 im. Noblistów Polskich w Świdnicy

Gmina Wałbrzych
Grupa badawcza „Młodzież i Europa” przy Uniwersytecie Monachijskim
HERZ Armatura i Systemy Grzewcze Sp. z o.o.
Hogg Robinson Polska Sp. z o.o.
Hydrogenium Leszek Luda Dolnośląski Ośrodek Szkolenia i Informacji Transportowej
Impresariat artystyczny „Młody Paganini” w Legnicy
Interferie S.A.
International Musical Friendship - Deutschland e.V. c/o
Klub „DogOn” w Świdnicy
Marco der Pole DMC
Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu
Musikschule Neuried e.V.
Muzeum Śląskie w Görlitz

Nadleśnictwo Świdnica
Oddział Terenowy Stowarzyszenia „Wolna Przedsiębiorczość”
Polska Organizacja Turystyczna
Powiatowe Urzędy Pracy Województwa Dolnośląskiego
Rekman Sp. z o.o.
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”
Südzucker Polska S.A.
Travel Plus Gdańsk
Travel Projekt Sp. z o.o.
Via Silesia
Wrocławskie Towarzystwo Gitarowe
Związek Kynologiczny w Polsce Zarząd Główny, oddział w Wałbrzychu

Dziękujemy również wszystkim osobom prywatnym, które odwiedziły Krzyżową w 2015 roku.

Zarząd

Rafał Borkowski
Monika Kretschmann
Kazimierz Wóycicki
sekretariat@krzyzowa.org.pl

**Międzynarodowy Dom
Spotkań Młodzieży Krzyżowa**

Marta Kurek
marta@krzyzowa.org.pl

Miejsce Pamięci

Dominik Kretschmann
d.kretschmann@krzyzowa.org.pl

Akademia Europejska

Kazimierz Wóycicki
k.woycicki@krzyzowa.org.pl
www.akademia.krzyzowa.org.pl

**Międzynarodowe Centrum
Konferencyjne „Krzyżowa”**

Małgorzata Wojtyna
mck@krzyzowa.pl
+48 85 00 300
www.krzyzowa.pl

Kreisau-Initiative e.V.

Nina Lüders
lueders@kreisau.de
www.kreisau.de

**Fundacja im. Freyi von Moltke
dla Nowej Krzyżowej**

dr Agnieszka von Zanthier
info@fvms.de
www.fvms.de

**Centrum Edukacji Ekologicznej
„Dom Ogrodnika”**

cee@krzyzowa.org.pl
www.cee.krzyzowa.org.pl

Członkowie Rady Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego

Eva Feldmann-Wojtachnia / **Przewodnicząca**
Maria Czaplńska / **Wiceprzewodnicząca**
Bernd Böttcher
Oliver Engelhardt
Ekkehard Geiger
Elisabeth Here-Särchen
dr Matthias von Hülsen
Ulrike Kind
Arne Lietz
Ondřej Matějka
dr Marcin Miodek
Daniel von Moltke
Helmuth Caspar von Moltke
prof. Władysław Narkiewicz
Klaus Prestele
Paweł Prokop
bp Waldemar Pytel
Agnieszka Skalska
Magdalena Świata-Koślacz (Przedstawicielka Rządu RP)
Elisabeth Wolbers (Przedstawicielka Rządu RFN)
Zygmunt Worsa
dr Robert Żurek

Członkowie Rady Nadzorczej

dr Grzegorz Warzocha / **Przewodniczący**
dr Benedikt Schneiders / **Wiceprzewodniczący**
Eva Feldmann-Wojtachnia
Mark Huessy
Rafał Kocot
dr Agnieszka Łada

Członkowie Rady ds. MDSM Krzyżowa

Ulrich Ballhausen / **Przewodniczący**
Joanna Szaflik / **Wiceprzewodnicząca**
Renata Bardzik-Miłosz
Dorothee Jäckering (Przedstawicielka Rządu RFN)
Darius Müller
Piotr Piotrowski (Przedstawiciel Rządu RP)
Paweł Prokop

Członkowie Komisji ds. Miejsca Pamięci i Akademii Europejskiej

Renata Bardzik-Miłosz
dr hab. Waldemar Czachur
dr Gregor Feindt
dr Annemarie Franke
dr Andrea Genest
Katrin Hattenhauer
Mark Huessy
Ondřej Matějka
dr Marcin Miodek
dr Thomas Serrier
dr Pierre-Frédéric Weber
dr Robert Żurek

SYSTEM **PRO BONO** FUNDACJI „KRZYŻOWA”

Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego pragnie zachęcić Państwa do realizacji celów biznesowych i zaangażowania w działalność społeczną poprzez współpracę z nami. Stworzyliśmy kompleksowy system wsparcia Pro Bono im. prof. Władysława Bartoszewskiego, który określa zasady sponsorowania działalności Fundacji „Krzyżowa”.

Społeczne zaangażowanie biznesu jest bardzo pozytywnie postrzegane przez klientów, kontrahentów oraz pracowników firm. Dzięki temu firmy i przedsiębiorstwa zachowują równowagę między efektywnością ekonomiczną a interesem społecznym.

Aleksandra Królak-Wąsowicz
tel.: +48 (74) 85 00 301
kom.: 519 333 522
sekretariat@krzyzowa.org.pl

PRO BONO

System Pro Bono im. prof. Władysława Bartoszewskiego

SIEĆ KRZYŻOWA

Najważniejszym kapitałem Fundacji „Krzyżowa” jest zaangażowanie ludzi – pracowników i przyjaciół Krzyżowej. Organizacja działa dzięki partnerskiej współpracy osób z różnych krajów, pracujących zawodowo lub społecznie.

Deutsch-Polnisches Jugendwerk
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży
Fundacja „Krzyżowa” jest jednostką centralną
Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży

Kreisau-Initiative

FREYA VON MOLTKE
STIFTUNG

Für das Neue Kreisau

Towarzystwo
Przyjaciół
Krzyżowej
w Warszawie

Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego jest politycznie niezależną instytucją pożytku publicznego działającą bez nastawienia na zysk. Celem Fundacji jest wspieranie pokojowego oraz tolerancyjnego współistnienia narodów, grup społecznych oraz jednostek w Europie. Krzyżowa tętni życiem dzięki różnorodności i różnorodności spotykających się tutaj ludzi, ich pomysłom i działaniom. Zespół pracowników Fundacji to międzynarodowa grupa doświadczonych specjalistów w dziedzinie edukacji międzynarodowej i komunikacji społecznej. Wszystkie przychody Fundacji służą finansowaniu merytorycznej pracy lub wykorzystywane są na utrzymanie ośrodka. Działalność Fundacji finansowana jest z dotacji przyznawanych na realizację konkretnych projektów. Rada Nadzorcza i Rada Fundacji pracują społecznie.

Zachęcamy do wspierania projektów Fundacji „Krzyżowa”.

Dotacje przekazywane na konto

Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego

PL 03 1090 2369 0000 0006 0201 9216

z dopiskiem *darowizna na cele statutowe Fundacji „Krzyżowa”*,

można odliczyć od podstawy opodatkowania.

COMMUNITY OF THE
CROSS OF NAILS
AT COVENTRY CATHEDRAL

GRUPA
ZAGRANICA

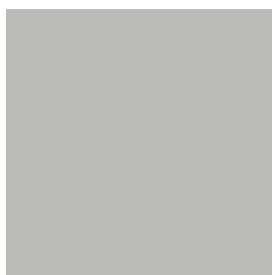
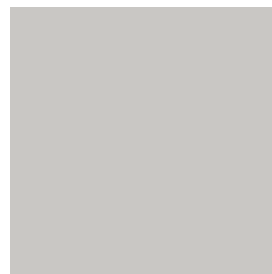
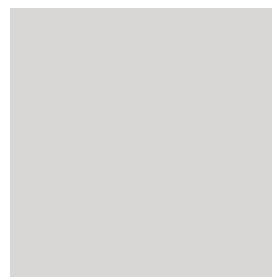
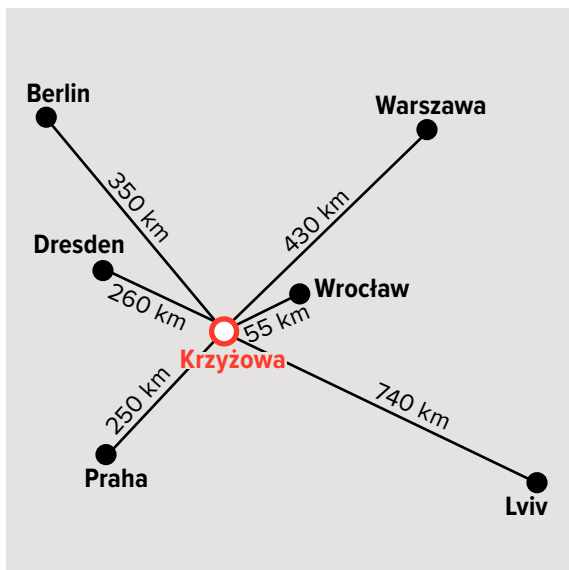
Fundacja im. Anny Lindh
Polska sieć

Dolnośląska
Rada ds. Młodzieży

Dolnośląska Federacja
Organizacji
Pozarządowych

Fundacja „Krzyżowa”
dla Porozumienia Europejskiego

Fundacja Krzyżowa

krzyzowa_live

@Kryzowa

<http://www.krzyzowa.org.pl>

fundacja „krzyżowa”
dla porozumienia europejskiego
stiftung kreisau für europäische verständigung

krzyżowa 7, 58–112 grodziszczce
sekretariat@krzyzowa.org.pl
tel: 00 48 74 85 00 200
00 48 74 85 00 300
fax: 00 48 74 85 00 305
KRS 0000084948

